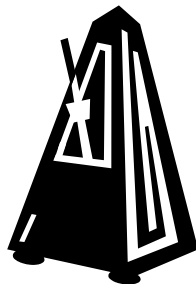

Glasbena šola Celje

Slomškov trg 10, 3000 Celje

VADENJE UČENCEV IN DIJAKOV GLASBENE ŠOLE CELJE

raziskovalna naloga

Avtorice:

Eva Dušak, 1. r. GŠ

Ema Kač Silič, 7. r. GŠ

Ina Pantner Volfand, 7. r. GŠ

Mentor:

Primož Mavrič, ak. gl. pianist in prof. klavirja

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, 2010

KAZALO

POVZETEK	3
1. UVOD	4
1.1. OPREDELITEV PROBLEMA.....	4
1.2. NAMEN IN CILJI	5
1.3. HIPOTEZE.....	5
1.4. IZBOR IN PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH METOD	6
1.4.1. PREGLED DOSTOPNE LITERATURE IN SLOVENSКИH SPLETNIH STRANI O VADENJU	6
1.4.2. SESTAVITEV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA	6
1.4.3. SESTAVITEV INTERVJUJA	7
1.4.4. IZDELAVA PRIROČNIKA ZA VADENJE.....	7
1.4.5. POTEK RAZISKAVE in VZOREC.....	7
2. OSREDNJI DEL RAZISKOVALNE NALOGE	8
2.1. TEORETIČNI DEL	8
2.1.1. KAJ JE VADENJE?	8
2.1.2. NAČINI VADENJA.....	10
2.2. PRAKTIČNI DEL – ANALIZA in INTERPRETACIJA REZULTATOV RAZISKAVE (DISKUSIJA)	34
2.3. INTERVJUJI O VADENJU S PROFESORICAMI GŠ CELJE	59
2.3.1. ANALIZA odgovorov INTERVJUVANK	64
3. ZAKLJUČEK	65
4. VIRI	67
4.1. LITERATURA	67
4.2. INTERNETNE STRANI	67
4.3. FOTOGRAFIJE	67
5. KAZALA	68
5.1. KAZALO TABEL	68
5.2. KAZALO GRAFOV.....	69
5.3. KAZALO SLIK.....	69
6. PRILOGE	70
6.1. ANKETNI VPRAŠALNIK	70
6.2. PRIROČNIK ZA VADENJE	75

POVZETEK

Vadenje je dejavnost, ki je nujna za uspešno napredovanje pri učenju inštrumenta. V raziskovalni nalogi smo preučevale vadenje z različnih vidikov.

V teoretičnem delu smo raziskale in navedle številne načine vadenja in učenja, ki nam pomagajo k čim boljši izvedbi skladbe na nastopu.

V raziskovalnem delu smo poskušale izvedeti čim več o vadenju učencev in dijakov Glasbene šole Celje, kar smo uresničile s pomočjo anketnega vprašalnika. Rezultati analize vprašalnika so pokazali, da učenci vadijo precej raje, kot smo sprva predvidevale, manj radi pa nastopajo. Srednješolci pogosteje uporabljajo različne načine vadenja kot osnovnošolci, vendar razlika ni velika. Srednješolci bolj upoštevajo navodila za vadenje kot osnovnošolci. Večina učencev in dijakov vadi enkrat na dan, petkrat do šestkrat na teden po slabo uro in pol. V nasprotju s pričakovanji največ vadijo tolkalisti, najmanj pa pianisti in trobilci. Učence k vadenju najbolj spodbudijo skladbe, ki so jim všeč, nastopi, tekmovanja ali izpiti in pohvala, najmanj pa kritika.

Poleg ankete smo izvedle še tri intervjuje s profesoriciami različnih inštrumentov.

Izdelale smo tudi Priročnik za vadenje, ki bo našim sošolcem pomagal pri njihovem vadenju v prihodnosti.

1. UVOD

1.1. OPREDELITEV PROBLEMA

Glasba je ena najlepših stvari, ki spremljajo človekovo življenje. Brez nje bi sicer lahko živeli, vendar bi bilo naše življenje veliko bolj siromašno. Glasba je bila položena v samo zibelko človeštva. Tako kot dobra hrana razvaja naš okus, lepa pokrajina naše oči, toplo sonce naše telo, ubrani zvoki in glasba razvajajo naša ušesa. Poleg ušes, ki so ustvarjena za poslušanje, imamo tudi glasilke za govorjenje in petje, roke za ustvarjanje ritmov, prste za igranje inštrumentov, naše telo pa obožuje ples - gibanje v glasbi in zvoku.

Rezultat razvoja glasbe skozi tisočletja je vedno bolj zapletena in pomensko bogata glasba, ki jo poznamo danes. Razvijali so se tudi inštrumenti. Preproste lesene ali koščene piščalke so »zrasle« v klarinete, oboe in flavte, loki lovcev, na katere so brenkali, so se spremenili v citre, kitare in harfe, kosti in lesene palice ter drevesna debela v številna tolkala in inštrumente s tipkami. Najstarejši človeški instrument – glas – se je s pomočjo klasične šole petja preoblikoval v močan in skoraj do neprepoznavnosti izoblikovan, ušesom mil inštrument.

Z vse večjo zapletenostjo glasbe in inštrumentov pa se je podaljšal tudi čas, količina znanja in vaje, ki so potrebni za njihovo obvladovanje. To velja še posebej za prej omenjene »klasične« inštrumente in »klasično« glasbo, to je evropsko glasbo, ki se je pospešeno razvijala zadnjih tisoč let. Če nekdo danes želi postati poklicni glasbenik, to od njega zahteva najmanj 18 let trdega dela, vadenja in številnih odrekanih (od 7. do 25. leta). Po 18 letih je poklicni glasbenik pravzaprav šele na začetku poti – redno vadenje, učenje in nenehno izpopolnjevanje pa je potrebno do konca njegovega življenja.

Tudi če se ne odločimo za poklicno pot glasbenika in se želimo ukvarjati z glasbo le za zabavo, sprostitve ali kot konjiček, je za solidno obvladovanje kateregakoli inštrumenta potrebna redna vaja. Neredno delo se opazi takoj, najmanjša negotovost in pomanjkanje pripravljenosti pa se na odru hitro maščuje, predvsem pa zelo sliši. Prsti, roke in možgani zelo hitro pozabijo gibe, ki so se jih morda predhodno naučili z velikim trudom.

Učenci in dijaki, ki obiskujemo glasbeno šolo, se zavedamo, kako pomembno je vadenje. Če kdaj pa kdaj slučajno »pozabimo«, nas na to takoj spomnijo učitelji ali pa celo starši. Vsi torej vemo, kako pomembno je vadenje, da je vaditi potrebno. Pa vendar se je včasih tako težko prisiliti k vadenju, še posebej, ko smo utrujeni zaradi šole, domačih nalog, učenja, če je zunaj lepo vreme ali pa je na sporedu naša najljubša oddaja. Ob pogovorih s sošolci se razkrije, da eni vadijo radi, drugi vadenje sovražijo, eni brez težav vadijo dve uri v enem kosu, nekateri pa ne zdržijo za inštrumentom niti petnajst minut.

Ker tudi same že veliko let igramo in vadimo (včasih raje, drugič manj), se nam je zdela tema »vadenje« zelo zanimiva in ob povabilu profesorja k raziskovanju smo se z veseljem odzvale, še posebej zato, ker bova kar dve izmed nas glasbeno šolanje nadaljevali na srednji stopnji.

Zelo nas je zanimalo, kako vadijo naši sošolci, kaj jih najbolj spodbuja k vadenju, s čim si pomagajo pri vadenju, kaj in kdaj najraje vadijo, kateri so najbolj učinkoviti načini vadenja, s katerimi najhitreje dosežemo rezultate itd. Ob razmišljanju o vadenju smo kaj kmalu ugotovile, da je to izredno široka tema, zato smo se za potrebe te raziskovalne naloge omejile s cilji, ki jih predstavljamo v naslednjem poglavju.

1.2.NAMEN IN CILJI

1. S pomočjo dostopne literature in lastnih idej ter spomina raziskati in opisati, kateri so najpogostejši in najbolj učinkoviti načini vadenja.
2. Poiskati ali izmisliti si nove načine, ki bi nam vadenje lahko olajšali, ga naredili bolj zanimivega ali pa nas spodbudili, da bi vadili več oz. bolj zbrano.
3. Raziskati, kako vadijo učenci višjih letnikov in dijaki GŠ Celje.
4. Raziskati, kaj učence in dijake najbolj motivira k vadenju.
5. Izdelati in razdeliti priročnik z nasveti za boljše vadenje.

1.3.HIPOTEZE

1. Večina učencev in dijakov ne mara vadenja, radi pa nastopajo.
2. Srednješolci pogosteje uporabljajo različne načine vadenja kot osnovnošolci.
3. Srednješolci bolj upoštevajo nasvete in navodila učiteljev za vadenje kot osnovnošolci.
4. Največ vadijo učenci inštrumentov s tipkami, sledijo jim godalci, učenci inštrumentov s strunami, tolkalci, pihalci, najmanj pa trobilci.
5. Učence in dijake k vadenju najbolj spodbudijo bližajoči se nastopi ali izpiti, skladbe, ki so jim všeč in učitelj s kritiko oz. grajo.
6. Učenci in dijaki bi vadili več, če bi bili bolj svobodni pri izbiri skladb, ki jih igrajo.

Opomba: V celotni raziskovalni nalogi smo zaradi lažjega pisanja uporabljale moško obliko samostalnikov – učenci, dijaki, profesorji itd. Povsod, kjer govorimo o učencih in dijakih, mislimo tudi na učenke, dijakinje, profesorice itd. Moško obliko vprašanj smo uporabile tudi v anketnem vprašalniku.

1.4. IZBOR IN PREDSTAVITEV RAZISKOVALNIH METOD

1.4.1. PREGLED DOSTOPNE LITERATURE IN SLOVENSКИH SPLETNIH STRANI O VADENJU

Ideje za večino načinov vadenja, ki so opisani v osrednjem delu naloge, smo poiskale v angleški literaturi, ki nam jo je priskrbel mentor, nekaj idej smo dobile iz osnutka njegove magistrske naloge, ki govori o metodah vadenja in učenja klavirske skladbe (ker nismo pianistke, smo precej razmišljale, kako bi lahko nekatere načine prenesle na svoj inštrument), nekaj pa smo jih poiskale kar v svojem spominu. Vse ideje smo stresle iz glave in zapiskov na nekaj listov papirja, jih ob pomoči mentorja uredile in zbrale po poglavjih ter vsako od njih kratko opisale. Iz angleških priročnikov smo povzele le ideje za načine vadenja in priredile njihove opise, ne pa tudi razlogov, zakaj so ti načini dobri in zakaj delujejo. Če bi se spuščale še v psihološke, mišične, slušne in druge zakone delovanja teh načinov, bi bila raziskovalna naloga preobsežna, prav tako pa je njen osnovni namen predstavitev (novih) načinov vadenja in raziskovanje njihovega poznavanja in uporabe med sošolci. Med brskanjem po šolski knjižnici in Osrednji celjski knjižnici smo ugotovile, da v slovenskem jeziku ne obstaja niti ena knjiga, ki bi govorila na splošno o vadenju – na Cobissu¹ smo zasledile le eno magistrsko delo v slovenščini - s področja vadenja flavte, vendar ga pri tej nalogi nismo mogle uporabiti, saj je usmerjeno na ožje področje vadenja flavte za namen njenega poučevanja. Tudi na svetovnem spletu smo v slovenščini zasledile le en kratek članek, in sicer na spletni strani GŠ Grosuplje (<http://www.gsg.si/sl/ucenci/kako-vadimo-doma>). Nekatere ideje smo pridobile in jih nato še razvile tudi s pomočjo tega članka.

1.4.2. SESTAVITEV ANKETNEGA VPRAŠALNIKA

Za anketni vprašalnik smo se odločile, ker nam je omogočil preučevanje večine učencev in dijakov v sprejemljivem času. Prav tako je zelo primeren za statistično obdelavo in interpretacijo rezultatov, saj so se nam zdele druge raziskovalne metode, ki nam jih je predstavil mentor (opazovanje, vodenje dnevnika, eksperiment) za okvir te naloge in naše znanje prezahtevne. Med opisovanjem posameznih načinov vadenja so se nam porodile ideje za vprašanja, ki smo jih uredile v anketni vprašalnik z 21 vprašanji. Vsa vprašanja so zaprtega tipa (brez možnosti dopisovanja), predvsem zaradi lažje obdelave podatkov in predstavitve rezultatov.

¹ Cobiss - Kooperativni online bibliografski sistem in servisi – spletna stran z iskalnikom gradiva v slovenskih knjižnicah

1.4.3. SESTAVITEV INTERVJUJA

Izsledke anketnega vprašalnika smo se odločile dopolniti še z intervjuji s profesoricama Glasbene šole Celje. Rezultatov intervjujev sicer ne moremo številčno predstaviti, ponudili pa so nam vsebinsko bolj poglobljen pogled na vadenje z novega zornega kota naših profesorjev. Intervju je sestavljen iz šestih vprašanj odprtega tipa.

1.4.4. IZDELAVA PRIROČNIKA ZA VADENJE

Ob koncu raziskovanja smo s pomočjo teoretičnega dela naloge izdelale priročnik z nasveti za boljše vadenje, ki smo ga tudi predstavile in razdelile našim sošolcem. S tem smo naši nalogi in raziskovanju dodale uporabno vrednost.

1.4.5. POTEK RAZISKAVE in VZOREC

V oktobru, novembru in decembru 2009 smo brale literaturo, zbirale ideje, pisale teoretični uvod o načinih vadenja in sestavljale anketni vprašalnik.

Anketni vprašalnik smo v januarju 2010 razdelile med 147 učencev višjih letnikov (5., 6., 7. in 8. razred) in 46 dijakov (1., 2., 3. in 4. letnik). Anketirale nismo mlajših učencev (1., 2., 3. in 4. razred osnovne stopnje), saj se vadenja in nastopanja šele učijo in ne poznajo vseh načinov, ki smo jih preverjale z anketnim vprašalnikom. Poleg tega bi imeli težave tudi z razumevanjem in izpolnjevanjem nekaterih vprašanj. Vrnjenih smo dobile 144 pravilno izpolnjenih vprašalnikov učencev in 45 pravilno izpolnjenih vprašalnikov dijakov. Ugotovile smo, da smo s pravilno izpolnjenimi vprašalniki zajele 92 % vseh učencev od petega do osmega razreda in 83% vseh dijakov. Anketo smo izvajale pri pouku nauka o glasbi in solfeggia, saj je to oblika skupinskega pouka v glasbeni šoli, pri kateri se naenkrat zbere največ učencev. Manjkajoči odstotki do 100% predstavljajo učenci in dijaki, ki so bili na dan opravljanja ankete odsotni. Menimo, da smo s tem vzorcem zajele dovolj učencev in dijakov, da so naši rezultati veljavni.

Intervju smo opravile v mesecu februarju – z dvema profesoricama ustno, ena pa je želela na vprašanja odgovoriti pisno in smo ji to tudi omogočile.

2. OSREDNJI DEL RAZISKOVALNE NALOGE

2.1. TEORETIČNI DEL

2.1.1. KAJ JE VADENJE?

V slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ, str. 1486) je beseda »vaditi« razložena kot »s sistematičnim ponavljanjem gibov, dejanj prizadevati si postati sposoben čim hitreje, bolje opravljati kako dejanje, dejavnost - vaditi gibe, skok; vaditi igranje na klavir / vaditi pesem, skladbo; vaditi poštrevanko«.

English Marris (2000, str. 8) učenje in vadenje inštrumenta razdeli na dva dela:

1. razumsko (kognitivno oz. deklarativno² učenje) učenje – razumevanje konceptov in idej;
2. gibalno (kinestetično oz. proceduralno³ učenje) učenje – kontrola mišic in gibov, ki jih mišice izvajajo.

»Informacija o neki ideji, ki jo je potrebno usvojiti, se lahko v možgane vtisne v trenutku (»Aha! Že razumem!«). Mišični vzorci in gibi, ki jih je potrebno uporabiti za realizacijo ideje, pa potrebujejo več časa, da se prestavijo iz kratkoročnega v dolgoročni spomin. Kinestetično – gibalno znanje (ki zahteva točno določeno odzivanje mišic) potrebuje številne ponovitve, preden se bo zasidrilo v delu možgan, ki kontrolira avtomatične mišične odzive. Temu je namenjeno vadenje (zavestno ponavljanje). Vadenje je lahko velikokrat frustrirajoče, saj kinestetična kontrola in izvajanje kognitivnih informacij ni direktna in takojšnja: »Vem, kako naj bi bilo, a roke me (še) ne ubogajo«. Po tem, ko vadeči neko idejo razume, ima jasno predstavo o njej in jo želi uresničiti, jo bo moral velikokrat izkusiti in preizkusiti na različne načine, preden bo želena spretnost postala avtomatizirana.« (English Maris, 2000, str. 8)

Vadenje inštrumenta lahko razdelimo še bolj podrobno, glede na čutila, ki jih med vadenjem uporabljamo. Ta se med vadenjem v veliki meri prepletajo in morajo za dobre rezultate med sabo uspešno sodelovati:

- »slušno oz. auditivno področje – vadenje posluha in prepoznavanje, poslušanje, vodenje in pomnjenje melodije, harmonije, dinamike in tempa;
- gibalno, mišično oz. motorično področje – vadenje prstov, zapestij, rok, ramen, dihal (trebušne prepone pri pihalcih, trobilcih in pevcih) in celega telesa, ki sodeluje pri pridobivanju zvoka iz inštrumenta;

² deklarativen – ki temelji na besedah, ne na dejanjih (SSKJ, str. 122)

³ procedura – postopek, opravilo (SSKJ, str. 1077)

- vidno oz. vizualno področje – gledanje in prepoznavanje notnega črtovja, znakov za višino tonov in ritem (not), prstnih redov, oznak za dinamiko, tempo, interpretacijo, taktovski način in številnih drugih;
- miselno oz. mentalno področje – to je za uspešno vadenje še posebej pomembno! Vključuje prepoznavanje težav pri učenju skladbe in vadenju, vzrokov za njihov nastanek in poznavanje različnih načinov vadenja za njihovo uspešno reševanje. Poleg tega moramo za učinkovito in uspešno vadenje vedeti veliko tudi o značilnostih (stilu) določenega skladatelja in obdobja; različnih pojavih v skladbi – intervalih, akordih, tonalitetah, lestvicah in taktovskih načinih; prepoznati moramo melodijo ali spremljavo, fraze, obliko skladbe (dvodelna, trodelna, plesna – menuet, gavota, sonata, koncert itd.), ponavljanje, sekvence (večkratno ponavljanje melodije za nekaj tonov višje ali nižje) ipd. Poznati moramo pomen vseh oznak v notah, italijanskih izrazov, lastnosti inštrumenta in načine pridobivanja tona; še posebej pa moramo vključiti misli pri vadenju na pamet ali vadenju na pamet brez inštrumenta.«
(Mavrič 2009, str. 4)

Iz vsega naštetega lahko ugotovimo, da vadenje in igranje inštrumenta ni samo premikanje prstov, pihanje, brenkanje ali udarjanje, kot morda mislijo ljudje, ki nikoli niso igrali inštrumenta. Je ena najbolj zapletenih dejavnosti, s katero se lahko človek ukvarja. Ravno zaradi te zahtevnosti je vadenje inštrumenta odličen način za razvijanje in povezavo različnih čutil, motoričnih spretnosti, koncentracije, samodiscipline in spomina. Če se malo pošalimo, bi lahko vadenju rekli tudi fitness za krepitev pameti.

2.1.2. NAČINI VADENJA

2.1.2.1. SPOZNAVANJE SKLADBE PRED VADENJEM

2.1.2.1.1. POSLUŠANJE

Če skladbo slišimo večkrat pred samim začetkom vadenja, se jo bomo kasneje naučili lažje in z manj napakami. Če sta melodija in ritem znana ušesom, bomo med vadenjem takoj vedeli, ali smo naredili napako in jo popravili, namesto da se najprej naučimo narobe note in nam nato napake popravlja učitelj, kar seveda traja veliko dlje. Zato je dobro skladbo pred vadenjem čimvečkrat poslušati, da nam pride »v ušesa«. »Poslušamo lahko:

- aktivno (z zaprtimi očmi, zbrano), osredotočimo se na skladbo;
- pasivno (v ozadju, medtem ko počnemo druge stvari) – skladba se nam bo počasi »prikradla v ušesa«.« (Mavrič 2009, str. 9)

Skladbo lahko poslušamo na cd plošči, ki nam jo posodi učitelj ali si jo sposodimo v knjižnici, lahko jo poiščemo na svetovnem spletu (www.youtube.com), ali pa nam jo nekajkrat zaigra učitelj na uri.

2.1.2.1.2. SPOZNAVANJE SKLADATELJA IN OBDOBJA

Ko vadimo skladbo, je pomembno, da vemo, kateri skladatelj jo je napisal in v katerem obdobju, saj je od tega odvisen tudi način izvajanja (stil). Poznamo baročni, klasični, romantični, impresionistični in moderni stil. Vsak ima svoje zakonitosti. V glasbeni šoli pa občasno igramo tudi popularne skladbe (božične, rokofske, domače itd.)

2.1.2.1.3. RAZDELITEV SKLADBE NA KRAJŠE DELE IN ISKANJE PODOBNIH ALI ENAKIH DELOV

Skladbo je že pred samim vadenjem koristno razdeliti na manjše dele (ponavadi po 8 taktov, kolikor traja ena fraza oz. melodija), ki jih lahko označimo s črtami, črkami, številkami ali kako drugače. Na ta način zagotovimo, da bomo tudi med samim vadenjem en del ponavljali večkrat. Vadenje se ne bi smelo veliko razlikovati od učenja šolskih predmetov, npr. zemljepisa. Če se moramo naučiti 20 strani zemljepisa, si snov razdelimo, označimo, potem pa manjše dele večkrat ponavljamo, da si jih bolje zapomnimo. Enako je z vadenjem. Tako kot se 20 strani zemljepisa ne naučimo tako, da jih beremo trikrat od začetka do konca, tako se je tudi skladbo veliko težje naučiti le s preigravanjem od začetka do konca. Če ima cela skladba 320 taktov, en del pa osem taktov, bomo ta del lahko zaigrali 40x v času, ko bi drugače zaigrali celo skladbo. Ko bomo prišli od začetka do konca skladbe, bomo tudi že pozabili, kje smo se zmotili oziroma kaj bi morali popraviti, ker bo med napako in koncem skladbe preteklo preveč časa. Če pa zaigramo en del 40x zaporedoma, ga bomo zagotovo dobro znali, saj si bomo zaradi manj podatkov in not sproti bolj zapomnili, kaj je treba v naslednjem poskusu izboljšati.

V skladbah se posamezni deli velikokrat ponavljajo ali so si med seboj zelo podobni (transponirani oz. prestavljeni v druge tonalitete ali pa se razlikujejo le v ritmu). Ko je skladba razdeljena na krajše dele, lahko hitreje najdemo enake ali podobne dele. Če enake dele pobarvamo z enakimi barvami, skladba postane še bolj pregledna. Barve nam takoj na prvi pogled pokažejo, kateri deli se ponavljajo in kje se ti deli nahajajo.

2.1.2.2. POSTAVLJANJE CILJEV

Cilji pri vadenju so naloge, ki jih je potrebno izpolniti. Pri vadenju inštrumenta je zelo pomembno, da vemo, kakšni so naši cilji. Če izpolnimo cilje, je vadenje uspešno, če jih ne, vadenje ni bilo uspešno in vemo, da nam nekatere naloge še preostanejo za naslednji dan ali teden. Če ciljev nimamo postavljenih, sploh ne moremo vedeti, ali je bilo naše vadenje uspešno. »Pri vadenju poznamo:

- dnevne cilje – kaj moramo zvaditi ta dan;
- tedenske cilje – kaj moramo zvaditi v tem tednu – običajno nam jih napiše učitelj na uri;
- mesečni ali večmesečni cilj – nastop, tekmovanje, izpit.« (Mavrič 2009, str. 145)

Ko vadimo skladbo, je pomembno vedeti, do kdaj se moramo to skladbo naučiti oz. kdaj bomo z njo nastopali, saj so od tega odvisni mesečni, tedenski in dnevni cilji (kako in koliko bomo vadili določeno skladbo). Zelo dobro si je datum nastopa takoj napisati na vrh not, saj nas datum ob vsakem srečanju s skladbo spodbuja k bolj zavzetemu vadenju. Če opazimo, da zaostajamo z izpolnjevanjem ciljev, se lahko hitro prilagodimo tako, da vadimo več ali bolj zbrano. Pouk inštrumenta poteka enkrat ali največ dvakrat tedensko. Na urah nam učitelj v knjižico napiše naloge za naslednjo uro, to so cilji, ki naj bi jih z vadenjem dosegli. Če se z učiteljem vidimo samo enkrat tedensko, je branje glasbene knjižice in upoštevanje navodil v njej zelo pomembno. Zelo dobro je tudi, da takoj po uri ponovimo snov, ki smo jo vadili z učiteljem in preberemo knjižico, saj si bomo na ta način naloge bolje zapomnili.

Od ciljev je odvisen tudi čas vadenja. Če so naloge jasne in smo na njih osredotočeni, bo tudi čas vadenja hitreje minil, poleg tega se bomo naučili veliko več. Posledica tega je, da tudi več vadimo, ker nam je vadenje zanimivo. Če nimamo postavljenih ciljev oz. nalog, ki jih moramo ta dan izpolniti, bomo vadili brez koncentracije, vadenje bo tudi bolj dolgočasno. Vadenje z gledanjem na uro (ker pač moramo »oddelati tisto uro«) je zelo neučinkovito. Vadenje naj bo vedno usmerjeno k popravljanju, izboljševanju ali učenju nečesa novega.

Zelo dobra vaja za razbijanje »sanjarjenja« med vadenjem je, da se na vsakih deset minut vadenja vprašamo tri vprašanja:

- »KAJ?
 - o kaj natančno želimo izboljšati, katero težavo;
- KJE ?
 - o katero mesto želimo izboljšati;
- KAKO?
 - o na kakšen način to izboljšujemo.« (Mavrič 2009, str. 138)

Če imamo velike težave s »spanjem možgan« in pozornostjo med vadenjem, lahko prosimo tudi nekoga iz družine, da nam pride vsakih petnajst minut postaviti ta vprašanja. Če bo odgovor na katerokoli od njih »ne vem«, pomeni, da moramo med vadenjem bolje razmišljati.

2.1.2.3. UČENJE NOTNEGA ZAPISA – ŠTETJE, PETJE, IZGOVARJANJE TONOV, PRSTNIH REDOV in PONAVLJANJE

V skladbi, ki smo jo šele začeli vaditi, se moramo najprej naučiti igrati tone in ritem. Pri tem si lahko pomagamo tako, da pred vadenjem na inštrumentu, kjer se moramo ukvarjati še z držo prstov, rok ali dihanjem, izvajamo notni zapis brez inštrumenta. To lahko poteka na naslednje načine (Mavrič 2006):

1. Izgovarjanje oz. petje tonov brez ritma.
2. Izgovarjanje prstnih redov.
3. Udarjanje ali ploskanje ritma z roko ali nogo in izgovarjanje oz. petje tonov ali prstnih redov.

Če nam gre branje tonov dobro od rok, jih poskusimo zaigrati na inštrumentu:

1. Igramo samo tone s pravimi prstnimi redi, najprej lahko brez ritma.
2. Igramo tone s pravimi prstnimi redi in glasno štejemo ali udarjamo ritem z nogo (pihalci in trobilci, ki ne morejo šteti).

Zelo pomembno je, da pri učenju **večkrat** ponavljamo **krajše dele**, saj si bodo z večkratnim ponavljanjem manjših delov možgani, ušesa in mišice veliko bolje zapomnili tone in ritem. To velja tudi za vadenje dinamike, interpretacije in učenje na pamet.

Če nam neko mesto kljub številnim ponavljanjem ne uspeva najbolje, se ustavimo, prenehamo z igranjem in **premislimo**, kaj počnemo narobe. Marsikatero zahtevno mesto bomo hitreje rešili z mislimi kot s prsti. Ko ugotovimo, zakaj nam mesto ne uspeva in kako ga bomo popravili, ga moramo še velikokrat zaigrati pravilno, da se bo utrdilo. Ker je zaporedno ponavljanje enih in istih dejanj lahko precej dolgočasno, lahko za popestritev ponavljanja uporabimo različne igre. S tem zagotovimo, da smo pri ponavljanju bolj zbrani, saj bomo sicer igre igrali zelo dolgo časa. Pomembno je tudi, da mesto, ki se ga želimo dobro naučiti, **velikokrat** zaigramo **povsem pravilno**. Če bomo mesto zaigrali velikokrat napačno in samo enkrat ali dvakrat pravilno ter nato nadaljevali z drugimi mesti, ga ne bomo dovolj utrdili. Napake se bodo znova pojavile pri naslednjem vadenju ali celo na nastopu.

2.1.2.4. IGRE, S KATERIMI JE PONAVLJANJE MANJ DOLGOČASNO

Edino pravilo vseh iger je, da ne smemo prenehati z vadenjem, dokler ne zmagamo.

2.1.2.4.1. PONOVI X-KRAT ZAPOREDOMA BREZ NAPAKE

Najbolj enostavna izmed vseh iger je, da si določimo število ponovitev, ki jih moramo zaigrati zaporedoma brez napake (npr. petkrat zaporedoma brez napake). Če se zmotimo v četrtem poskusu, začnemo spet od začetka. Težavnost igre lahko stopnjujemo tako, da izberemo večje število zaporednih poskusov.

S to igro lahko pred nastopom tudi preverjamo, kako dobro znamo določeno mesto. Na nastopu bomo igrali pod večjim pritiskom, saj imamo za razliko od vadenja doma na voljo samo en poskus, da skladbo pravilno odigramo od začetka do konca. Enake okoliščine si lahko že doma ustvarimo prav s to igro. Če si za cilj zadamo 10 zaporednih poskusov brez napak, bomo pri devetem precej nervozni, saj nas do zadnjega loči le še eden. Če ga zaigramo nepravilno, se bomo morali spet vrniti na začetek, naše vadenje pa se bo precej podaljšalo.

2.1.2.4.2. TEHTNICA

»Izberemo mesto, ki ga želimo vaditi. Za uspešno odigran poskus naredimo v eno kolono kljukico, za neuspešen poskus pa v drugo kolono križec. Ob koncu vadenja preštejemo križce in kljukice ter napravimo izračun; pomembna je razlika med njimi. Če odigramo mesto 1x pravilno, 1x nepravilno, se poskusa izničita. Igra je dobljena, če je pravilno odigranih poskusov za 10 več od nepravilnih, npr. 36 nepravilnih in 46 pravilnih. Če nismo skoncentrirani, bomo vadili zelo dolgo, kar je za nekatere velika spodbuda in več vadimo.« (Mavrič 2009, str. 64)

Primer kolon za tehtnico:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	
√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	zmagala
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X													

Slika 1: Tehtnica

1.1.2.4.3. SEDEM STOPENJ BRIDKOSTI

»POTREBUJEMO: Papir, na katerega narišemo 8 kvadratov in na njih napišemo 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., stopnja in CILJ! Bistvo igre je, da z vajo pridemo s 1. stopnje na cilj. Za premikanje po kvadratih uporabimo manjši predmet (figurico, kovanec).

POTEK: Izberemo mesto, ki ga želimo utrditi. Figurico postavimo na 1. stopnjo. Če dobro zaigramo, napredujemo na 2. stopnjo. Če znova zaigramo brez napak, pridemo na 3. stopnjo. V primeru najmanjše napake se vrnemo nazaj za eno stopnjo. Tako vedno znova premikamo figurico naprej ali nazaj. Igra je zaključena, ko prispemo na cilj.

To igro se igramo, ko želimo preveriti, kako dobro obvladamo določeno pasažo, še posebej pred nastopom, saj bomo na 6. stopnji že precej nervozni (kot na nastopu), saj nas do konca igre loči le še

en uspešen poskus. Če želimo igro olajšati, narišemo manj kot sedem stopenj, v nasprotnem primeru pa več.« (Mavrič 2009, str. 66)

Primer igre:

1. stopnja	2. stopnja	3. stopnja	4. stopnja	5. stopnja	6. stopnja	7. stopnja	CILJ!
------------	------------	------------	------------	------------	------------	------------	-------

[Slika 2: Sedem stopenj bridkosti](#)

1.1.2.5. VADENJE TEHNIKE

V vsaki skladbi imamo nekaj mest, ki so tehnično bolj zahtevna in jih moramo bolj vaditi. To so lahko hitre šestnajstinke, široki akordi, veliki skoki ali pa izvajanje zelo visokih ali nizkih tonov na inštrumentu. Da bi nam takšna mesta delala čim manj preglavic, že vnaprej vadimo tonske in tehnične vaje ter lestvice, ki nas pripravijo na podobna mesta v skladbah. Bolje, kot nam bodo šle te vaje, manj težav bomo imeli z učenjem skladbe.

2.1.2.6. POSPEŠEVANJE SKLADBE DO PRAVEGA TEMPA

Počasnejši, kot je tempo, več časa imamo, da dobro pripravimo naslednji prst in ton. Če vadimo že od začetka hitro, ne bomo imeli dovolj časa za razmišljanje in v igranje se bodo prikradle napake. Še posebej je pomembno počasi vaditi mesta, ki so bolj zapletena. Šele, ko smo se skladbo dobro naučili v počasnem tempu (ko počasno igranje postane skoraj avtomatsko), jo poskusimo pospešiti. To najlažje storimo s pomočjo ritmičnih načinov ali metronoma. Nikoli ne igramo tako hitro, da izgubimo kontrolo oz. delamo napake. Več napak kot se bomo priučili, več dela bomo imeli z njihovim popravljanjem.

2.1.2.6.1. RITMIČNI NAČINI

S pomočjo ritmičnih načinov najlažje pospešujemo etude, skladbe ali dele skladbe, ki imajo veliko hitrih not (šestnajstink). Ritmični načini so koristni zato, ker z njimi vadimo nekaj tonov v zelo hitrem tempu, takoj zatem pa sledijo počasnejši toni, kar omogoča prstom, roki in možganom, da se »resetirajo« in pripravijo na ponovno hitro igranje. Vedno vadimo dva »nasprotna« ritma, saj bomo na ta način izenačili morebitne neenakomernosti med prsti, ki bi lahko ostale v končni verziji skladbe kot posledica stalnega vadenja v enem in istem ritmu. Primer: za ritmom dve hitri-dve počasni zaigramo skladbo še v ritmu dve počasni-dve hitri; na ta način smo zaigrali skladbo v obeh možnih različicah ritma. Najbolj uporabni ritmični načini so naslednji:

RITMIČNI NAČINI V SODIH TAKTIH (2/4, 4/4, 2/2,...)

- 1 TON
 - a) prvi ton je počasen, naslednji hiter (osminka s piko in šestnajstinka);
 - b) prvi ton je hiter, naslednji počasen (šestnajstinka in osminka s piko);
- 2 TONA
 - a) dve počasni – dve hitri (dve osminki in dve šestnajstinki);
 - b) dve hitri – dve počasni (dve šestnajstinki in dve osminki);
- 4 TONI
 - a) štiri počasne – štiri hitre;
 - b) štiri hitre – štiri počasne;
- 8 TONOV
 - a) osem počasnih – osem hitrih;
 - b) osem hitrih - osem počasnih;
- USTAVLJANJE
 - a) na prvo od štirih (četrtna - šestnajstinka – šestnajstinka – šestnajstinka);
 - b) na drugo od štirih (šest. – četrtna – šest. – šest.);
 - c) na tretjo od štirih (šest. – šest. – četrtna – šest.);
 - d) na četrto od štirih (šest. – šest. - šest. – četrtna.);
 - e) na prvo od osmih;
 - f) na drugo od osmih, ... itd. do osme od osmih.

RITMIČNI NAČINI V LIHIH TAKTIH (3/4, 6/4, 6/8,...)

- 1 TON
 - a) prvi ton je počasen, naslednji hiter;
 - b) prvi ton je hiter, naslednji počasen;
- 3 TONI
 - a) tri počasne – tri hitre;
 - b) tri hitre – tri počasne;
- 6 TONOV
 - a) šest počasnih – šest hitrih;
 - b) šest hitrih – šest počasnih;
- USTAVLJANJE
 - a) na prvo od treh (četr. – šest. – šest.);
 - b) na drugo od treh (šest. – četr. – šest.);
 - c) na tretjo od treh;
 - d) na prvo od šestih;
 - e) na drugo od šestih, ... itd. do šeste od šestih.

2.1.2.6.2. METRONOM

Preden začnemo skladbo pospeševati s pomočjo metronoma, jo moramo znati zaigrati povsem gladko brez napak v zelo počasnem tempu. Nato poskusimo poiskati ta tempo na metronomu in zaigrati z metronomom. Ko zmoremo zaigrati od začetka do konca brez napake z metronomom na tem tempu, preidemo na prvo igro z metronomom, ki nam pomaga pri pospeševanju.

2.1.2.6.2.1. Prva igra z metronomom: KUHANA ŽABA

»Ljudska vraža pravi, da žaba, ki jo vržemo v lonec z vrelo vodo, skoči ven, če pa jo vržemo v lonec z mlačno vodo in ga postopoma segrevamo, se žaba skuha. Verjetno ta zgodba ne drži, je pa lep prikaz načela, na podlagi katerega je zasnovana ta igra. Uporabljamo zelo majhne razlike v tempu, da postopoma dosežemo hitrejši tempo. Razlike v tempu morajo biti skoraj neopazne. Če zmoremo skladbo gladko izvajati z metronomom v tempu 60, je zelo velika verjetnost, da ne bi opazili, če bi nam nekdo metronom povišal na 63. Če nato dovolj dolgo vztrajamo z vadenjem v novem tempu, se bomo nanj navadili in razlike do 66 spet ne bomo opazili. Če bi nam nekdo takoj na začetku povišal tempo s 60 na 66, bi razliko seveda veliko lažje opazili, prav tako bi nam bilo izvajanje že malo težje. Če bi bila razlika večja (npr. 16 ali 24 udarcev), mesta sploh ne bi mogli pravilno zaigrati. Po tem postopku zelo malih korakov nadaljujemo s pospeševanjem do želenega tempa.« (Mavrič 2009, str. 90)

2.1.2.6.2.2. Druga igra z metronomom: CIKCAK

Tudi naslednji način pospeševanja je zelo priročen:

»Vaditi začnemo v počasnem začetnem tempu (npr. 72). Če nam poskus lepo uspe, prestavimo metronom za dve črtici navzgor (na 80). Pri naslednjem tempu nam mesto spet lepo uspe, zato metronom znova prestavimo dve črtici navzgor (na 88). Zdaj pa nam mesto v tem tempu ne uspe, zato se vrnemo za dve črtici navzdol na prejšnji tempo (80). Tudi na tem tempu nam mesto ne uspe,

zato se vrnemo še dve črtici nazaj (na 72). Zdaj nam poskus uspe, zato metronom znova prestavimo za dve črtici navzgor na 80. Postopek ponavljamo (če uspe, dve črtici gor, če ne, dve črtici dol). Ko prispemo do želenega tempa, je igra zaključena. Naslednje vadenje začnemo v tempu, pri katerem smo ostali prejšnji dan.« (Mavrič 2009, str. 91)

2.1.2.7. VADENJE INTERPRETACIJE

Interpretacija skladbe je način, na katerega izvajamo skladbo. Medtem ko morajo biti note, ritem in večinoma tudi tempo v vseh izvedbah iste skladbe enaki, je interpretacija bolj osebna, saj vsak od nas izvede skladbo nekoliko po svoje. Interpretacija je sestavljena iz odločitev o:

- dinamiki (kako glasno ali tiho bomo odigrali določeno mesto) – skladatelj skoraj vedno napiše oznake za dinamiko – pp, p, mp, mf, f in ff; vendar je v največji meri odvisno od nas, kako jih bomo interpretirali oz. kako glasno ali tiho bomo na koncu res igrali;
- artikulaciji (dolžini tonov oz. njihovi izgovorjavi) – legato, staccato, non legato, spiccato itd. Čeprav skladatelj napiše staccato nad tone, je končna odločitev, kako kratko ali hitro, s kakšnim gibom/koliko loka/kakšnim dihom ga bomo igrali, naša;
- agogiki (kako naša skladba teče v tempu), kako izvajamo ritardande (postopno upočasnevanje) in accelerande (postopno pohitevanje) – tempo skladbe ni vedno enak skozi celo skladbo, ampak se malo spreminja, kot reka, ki enkrat teče hitreje, drugič pa počasneje;
- poudarkih – s poudarki skladatelj označijo pomembnejše tone v skladbi, ki jih je potrebno zaigrati glasneje; v pianu so ti poudarki tišji, v glasnejših dinamikah pa močnejši;
- fraziranju oz. vodenju melodije (fraza je zaključena glasbena misel oz. melodija – po navadi traja osem taktov); naraščanju in njenemu padanju; začetek fraze oz. melodije je ponavadi vedno malce tišji (v melodijo se prikrademo), nato se dinamika in tempo razvijeta do sredine oz. vrha fraze, konec fraze pa je vedno malce tišji (zaobljen).

Vadenje interpretacije zahteva od nas zelo zbrano poslušanje in razmišljanje. Na začetku se je najbolje posvetiti le enemu elementu interpretacije naenkrat, npr. dinamiki. Vadenje ponavadi poteka v treh delih:

1. **Zapomnimo** si, na katerem mestu je skladatelj (ali učitelj) napisal interpretacijsko oznako.

Seveda moramo najprej vedeti, kaj ta pomeni. V ta namen je dobro med vadenjem vedno imeti pri sebi slovar glasbenih izrazov, saj so ti večinoma v italijanskem jeziku. Skladatelj včasih napiše samo eno besedo, kratico ali simbol (npr. cresc. ali decr., p, mf, f,), včasih pa tudi opišejo, v kakšnem vzdušju naj bo odigrano katero mesto (npr. grave – težko in počasi, allegro – veselo, maestoso – veličastno ipd.).

2. **Zvadimo** to mesto in interpretacijsko oznako s prsti in ušesi.

3. **Preizkušamo**, kako glasno/tiho, dolgo/kratko, hitro/počasi, zelo/malo poudarjeno lahko zaigramo določeno mesto, da še vedno ustreza skladateljevi oznaki.

Pri vadenju interpretacije si lahko pomagamo tudi s pretiravanjem in asociacijami.

2.1.2.7.1. PRETIRAVANJE

Pri vadenju interpretacije in preizkušanju različnih možnosti je zelo dobro pretiravati. Piano vadimo še tišje, kot je potrebno, forte še glasneje, ritardande zelo upočasnimo, poudarke igramo veliko glasneje in fraziramo še bolj izrazito. Na ta način si bomo interpretacijo lažje zapomnili, saj se bomo za takšno pretiravanje morali veliko bolj potruditi. Ponavadi je pretiravanje zelo koristno tudi kot del priprave na nastop. Ker smo med vadenjem in igranjem vedno blizu inštrumenta, vse slišimo zelo dobro. Med nastopi, ki se skoraj vedno odvijajo v dvoranah ali v večjih prostorih, pa do občinstva pride veliko manj zvoka (in s tem tudi interpretacije), saj sedijo bolj daleč stran; v tem primeru se bo poslušalcem naše »pretiravanje« slišalo ravno prav. (Mavrič 2009, str. 81)

2.1.2.7.2. ASOCIACIJE⁴

Asociacije med vadenjem so predstave v naši domišljiji, slike, zgodbe, dogodki ali čustva, ki si jih zamislimo in prenesemo v naše igranje. Na ta način določeno mesto lažje in lepše zaigramo. Zelo zanimivo poglavje o uporabi asociacij smo našle v osnutku magistrske naloge našega mentorja.

»Predstavljanje in opisovanje nekega mesta s primeri izven glasbe - vključitev izvenglasbenih asociacij, zgodbe, pisanje scenarija za skladbo oz. jasna vsebinska predstava v nas sproži vrsto duševnih in telesnih odzivov, ki močno vplivajo na številne vidike interpretacije (držo, ton, dihanje, tempo, mimiko, dinamiko, rubato itd.). Pri tem v večini primerov ne gre za odgovarjanje na vprašanje: »Kaj natančno je želel skladatelj s to skladbo sporočiti (kar je v večini primerov nemogoče izvedeti)?« ampak »Kaj bi si lahko skladatelj mislil, ko je komponiral to skladbo oz. mesto v skladbi? Kaj je moje mnenje o pomenu te skladbe/mesta? Kako ga doživljam jaz, kaj si ali naj bi si predstavljal ob igranju tega mesta?« Takšen pristop pozitivno vpliva na našo motivacijo za vadenje, saj v vadenje vključimo naša čustva in domišljijo, hkrati pa bo skladba ob izvajanju na nastopu veliko bolj naša, s sabo bo nosila naše sporočilo in zgodbo. To se bo slišalo tudi v našem igranju, ki bo za poslušalce veliko bolj zanimivo.« (Mavrič 2009, str. 54)

2.1.2.7.2.1. KAKO PRIDEMO DO ASOCIACIJ IN ZGODBE SKLADBE?

»Asociacije lahko sestavimo na več načinov:

1. Čustva, ki nam jih določeno mesto vzbuja oz. bi se lahko vezala na določeno mesto: veselje, žalost, sreča, krivda, melanholija, sram, vznemirjenost, strast, hrepenenje, ...
2. Druga občutja (po navadi opisana s pridevnikom ali glagolom oz. glagolnikom): toplo, mehko, svetlo, ostro, divje, svečano, prodiranje, stagniranje, pojenjanje, rast, razvoj, prekinitev, nestabilnost, vzpenjanje, cvetenje, ustavljanje, zibanje, kričanje, smejanje, ...
3. Zunanja realnost (opis s samostalnikom): sonce, mesečina, noč, kamen, mraz, zima, slapovi, oblaki, materina roka, cvetoči travnik, ...

⁴ Asociacija = predstava, zveza med posameznimi pojmi, tako da ena izzove drugo (SSKJ, str. 24) – ko pomislim na neko stvar in jo poskušam prenesti v svoje igranje

Vsaka od teh asociacij lahko služi kot samostojna asociacija ali v povezavi z ostalimi (npr. veselje ob pogledu na cvetoči travnik, strah in vznemirjenost v nevihtni noči, hrepenenje po neizpolnjeni ljubezni ipd). Kot interpret opisujem duševno stanje, v katerem izvajam neko mesto oz. ga želim vzbuditi pri občinstvu.« (Mavrič 2009, str. 55)

Opisi določenih mest v skladbi so lahko povsem samostojni, vsebinsko povsem nepovezani, lahko pa za celo skladbo izdelamo logično povezano zgodbo (scenarij). Scenarij je lahko tudi v obliki pesmi. Najmanj dela s pisanjem scenarija imajo pevci, saj je napisan že v samem besedilu in si morajo samo zelo živo predstavljati, kaj se dogaja v besedilu.

Navdihe za pisanje scenarija lahko najdemo na več področjih (Johnston 2007, str. 223-225):

1. Film, gledališka igra ali slika

Postavimo si vprašanje: »Če bi bila ta skladba v filmski sceni, kaj bi se dogajalo v tej sceni?« Odgovor, da se »dogaja nekaj žalostnega«, seveda ni dovolj. Poskusimo biti čimbolj natančni. Kdo je žalosten? Zakaj? Je to žalost zaradi izgube? Osamljenosti? Nostalgичno hrepenenje? Bolj, kot bo podoba živa in jasna, večji vpliv bo imela na naše igranje, ki bo tudi bolj prepričljivo.

2. Novice v poročilih

3. Športne zmage, zmagoslavja, človeške stiske, rojstva, zmagoslavja osvobojenih narodov itd.

4. Zgodbe in liki iz književnosti

5. Dogodki in doživetja iz lastnega življenja

Najmočnejša tehnika vživljanja v skladbo izmed vseh, saj nosija čustva in čustveni spomini, ki so jih sprožili resnični dogodki v našem življenju, najmočnejši pečat (za razliko od spremljanja zgodb drugih ljudi, kjer čustva doživljamo posredno, preko vživljanja v drugo osebo). Če bomo »žalostni« del skladbe interpretirali s spominom na neuspeh, ki smo ga doživeli (slabo oceno), »veseli« del s spominom na lep dan, preživet v lunaparku, mirnejši del ob misli na našo simpatijo, bo naša izvedba dobila krila. Umetnost je v veliki meri nastala in še nastaja prav zaradi potrebe po izražanju čustev in doživetij in njihovem prenosu v glasbeni jezik. To je tudi glavni smisel ustvarjanja, interpretiranja in umetnosti nasploh. Če našo interpretacijo ločimo od vsebine, lastnega doživljanja, postane samo še zaporedje tonov, različnih po jakosti in dolžini, ki bi ga lahko opravil tudi kakšen računalniško voden avtomat (ki že obstajajo, vendar je njihovo igranje klasične glasbe zelo »robotsko«).

6. Moč domišljije

Zgodbo si izmislimo brez analogij, z močjo lastne domišljije. Ta metoda zelo dobro učinkuje pri mlajših učencih, ki imajo še posebej bogat domišljjski svet. Ustvarimo razgibano zgodbo z vrhunci in padci, ki se odvija ob interpretiranju skladbe. (Johnston 2007, str. 223-225)

7. Dialog

Posamezne melodije ali fraze si lahko zamislimo kot pogovor med dvema ali več različnimi osebami (lahko tudi orkestrskimi inštrumenti). Tako bo na pianissimu mestu šepetala prestrašena punčka, ki jo ošteva očka v naslednjem taktu v forte dinamiki. Ali pa bo pianissimo kot nežna harfa, ki jo v naslednjem taktu izrine forte rog.

2.1.2.7.2.2. UPORABA ASOCIACIJ PRI VADENJU

Na način, ki je bil opisan v prejšnjem poglavju, lahko vadimo vse elemente interpretacije. Kakor hitro se spomnimo, na kaj nas določeno mesto spominja, je to dobro zapisati v note, da ne pozabimo. Če bomo vadili s takšnimi predstavami, si bomo interpretacijo zapomnili hitreje, iz posameznih asociacij pa lahko kasneje sestavimo tudi zgodbo za celo skladbo.

1. Dinamika – glasnost igranja

- fortissimo – zelo glasno – dinozaver, bobni, močno grmenje, veliko razburjenje, valjenje skal, ...
- forte – glasno – medved, trobenta, hudi gozdni mož, veselo divjanje otrok, svečan prihod veličastnega kralja, zvonjenje zvonov, bučanje reke, veselim se zmage na nogometni tekmi, ...
- mezzo forte – srednje glasno – mačka mijavka, prepevanje dveh pevcev, flavta, ples kraljice, ...
- piano – tiho – miš škreblija, prestrašen deček, tiho prepevanje deklice, zamišljeno sanjarjenje, žalostna vrtnica joče, šum vetra, ...
- pianissimo – zelo tiho – mravljičice nosijo vejice v mravljišče, otrok se skriva pod odejo in tiho čeblija, mlada muca prede, kitara igra v sosednji sobi, odmev z oddaljene gore, ...
- crescendo – vedno glasneje – kot da se nam približuje avtomobil iz daljave (piano) in nato pelje mimo nas (forte);
- decrescendo – vedno tišje – kot da se avtomobil, ki je pravkar peljal mimo nas, oddaljuje; lahko se oddaljuje tudi nevihta, šum vetra itd.

2. Artikulacija – dolžina tonov in gibi za izvajanje

- legato – vezano – prsti so zalepljeni na strune/tipke, toni se prelivajo drug v drugega kot voda, ...
- staccato (ali spiccato pri godalih) – kratko – kot da smo se opekli na struni/tipki, toni so kratki, kot da poslušamo pokanje pokovke v pečici, toni so ostri kot konica noža, prsti hitro odskočijo oz. popraskajo struno kot praska mačka, ...
- non legato – nevezano igranje – prsti so kot vojaki, ki ločeno marširajo drug ob drugem;
- dvigovanje prstov – naši prsti se rahlo in hitro dvigujejo, kot da visijo na vrvicah za lutke;
- spretne, gladke in zaobljene menjave loka – kot da pomivamo s krpo za čiščenje;
- mehko dvigovanje in spuščanje zgornjega dela roke – ptičja krila med letom;
- gibi komolca pri prehajanju med različnimi legami (godala) – plazenje kače.

3. Agogika

- ritardando – postopoma počasneje – kot da se počasi ustavlja parna lokomotiva, avtomobilu zmanjkuje goriva; toni se oddaljujejo drug od drugega, kot bi napihovali balon, na katerem se širijo razdalje med črtami; planinec se vse težje in počasneje vzpenja v hrib, ...
- accelerando – postopoma hitreje – kot da nas lovi kuža, ki je v začetku še precej oddaljen, nato pa se nam hitro približuje in tudi mi moramo teči vedno hitreje; vzletanje aviona, pospeševanje vlaka, ...

4. Poudarki

- Udarec s kladivom po nakovalu, udarec s pečatom po belem papirju, pisk vlaka, rdeča pika na zeleni sliki, ...

5. Fraziranje oz. vodenje melodije – primerjava z listom ali reko ter petje melodije

Melodija oz. fraza mora teči neprekinjeno - dviga in spušča se kot list drevesa, ki ga nosi veter, malo gor (glasneje) in malo dol (tišje), včasih hitreje in drugič počasneje. Noben ton pa ne sme »štrleti« iz fraze (biti preglasen ali pretih ali pa v drugačnem tempu). Melodijo lahko primerjamo tudi z reko, ki na brzicah divje poskakuje (fortissimo mesta z več šestnajstinkami, accelerando), drugod enakomerno žubori (mezzo forte osminke), pred majhnim slapom pospeši in nato pada v številnih kapljicah (accelerando staccato in mezzo forte), v ravnini se spet umiri (ritardando in decrescendo) in se na koncu izlije v morje (pianissimo, počasi). Vendar je vsa voda v reki vedno povezana, nikjer naenkrat ne skoči dvajset metrov v višino ali pa je samo nekaj rečnega dna suhega, okrog pa teče voda. Vsak ton mora imeti svojo točno določeno mesto in vlogo v frazi, tako kot reko sestavlja na milijarde majhnih kapljic, ki usklajeno potujejo.

V veliko primerih so skladatelji tudi pri pisanju melodije za določen inštrument želeli, da ta zveni tako, kot bi jo peli, saj je zelo veliko skladateljev imelo človeški glas za najlepši inštrument. Melodijo je zato koristno zapeti in jo poskusiti zaigrati na inštrumentu tako, kot smo jo zapeli (z naraščanjem in padanjem glasu, dinamiko in dihanjem oz. premori med frazami).

S takšnim razmišljanjem bo vsaka interpretacijska oznaka zaživela. Ko bomo videli napisan forte, ne bomo pomislili samo na »igraj glasno«, ampak bomo z vsakim forte prikazali del našega »filma«. Vsak forte bo različen, saj bomo pri vsakem forte imeli v glavi drugo predstavo. Naše vadenje bo tako veliko bolj zanimivo, saj bomo vedno igrali in pripovedovali neko zgodbo, ne pa samo upoštevali suhoparnih oznak na notah. Tudi na nastopu bo naša pozornost večja, lažje se bomo vživeli v skladbo in tako ne bomo imeli časa za razmišljanje o strahu, velikem številu ljudi ali pa o napakah. Z večjo zbranostjo bomo delali tudi manj napak.

Zaključimo to poglavje z mislijo P. Johnstona (2007, str. 225): »Na koncertu bo skladbo veliko lažje odigrati doživeto in čustveno, če so bila tudi v proces vadenja aktivno vključena čustva in domišljija«.

2.1.2.8. UČENJE NA PAMET

Ko skladbo že zelo dobro znamo, se jo ponavadi naučimo na pamet. To nam omogoča, da se bolj posvetimo sami glasbi, namesto da se ukvarjamo še z gledanjem v note. Tudi pri vadenju skladbe na pamet je dobro večkrat ponavljati krajše dele (uporabimo eno od iger), saj si jih bomo tako hitreje zapomnili. Skladbo se učimo na pamet z več čutili:

UŠESA (auditivno)- zapomnimo si melodijo, ritem, dinamiko, tempo;

OČI (vizualno)- gledamo note in oznake in si zapomnimo, kako so razporejeni takti, kje ležijo oznake za interpretacijo, kje na strani se začenjajo različni deli;

PRSTI in ROKE (motorično) – zapomnimo si gibe, kateri prsti igrajo;

MOŽGANI – zapomnimo si intervale, tonalitete, na katerih tonih se začnejo posamezna mesta.

Nekateri si boljše zapomnimo z ušesi, drugi s prsti, tretji pa med igranjem skladbe »vidijo« note pred očmi, kot so napisane. Ne glede na to, na kateri način si mi najboljše zapomnimo skladbo, bo igranje na pamet veliko bolj gotovo, če bomo pri vadenju in utrjevanju na pamet uporabljali kar največ čutil. Veliko učencev se na pamet uči tako, da samo velikokrat preigra skladbo, dokler si je »prsti ne zapomnijo«. Takšno vadenje lahko ob napaki na nastopu povzroči »spominsko luknjo«, ko prsti ne vedo, kako naprej, mi pa tudi ne, saj smo vadili na pamet samo »s prsti«, ti pa ob večji napetosti, ki spremlja nastop, ne znajo razmišljati. Razmišljati znajo samo naši možgani. Zato je v učenje na pamet pomembno vključiti tudi druga čutila, predvsem pa naše misli. Naslednji načini vadenja nas prisilijo, da vključimo naše misli.

2.1.2.8.1. ZAČENJANJE OD RAZLIČNIH MEST – IGRA Z LISTKI

Zelo dobro se je naučiti začenjati skladbo od vsakega dela posebej (dele smo določili že na začetku vadenja skladbe in so nam znani). Če imamo skladbo razdeljeno na 16 delov s številkami ali črkami, se naučimo začenjati skladbo od vsakega dela posebej, neodvisno od drugih. Npr. ko začnemo igrati, takoj začnimo s številko 15 ali 6, nato naključno skačemo med številkami ali pa igramo samo začetne takte številke po vrsti (1. takt št. 1, 1. takt št. 2, 1. takt št. 3, 4 itd. do 16). Na ta način se ob morebitnem zdrs na nastopu ne bomo takoj izgubili, ampak se bomo znali hitro ujeti, ker bomo znali začeti od naslednje številke. Bolje je preskočiti dva ali tri takte, kot pa začeti skladbo od začetka, še posebej če nastopamo s spremljavo.

Pri takšnem vadenju si lahko pomagamo z listki. Na vsak listek posebej napišemo število (v našem primeru bomo imeli 16 listkov). Listke zložimo v kup, zmešamo in jih obrnemo z napisano stranjo navzdol, tako da ne moremo videti števil. Iz kupa potegnemo listek s številko in poskusimo zaigrati to mesto. Če uspemo, odložimo listek na drug kup, sicer ga vtaknemo nazaj v prvi kup in to mesto nekajkrat ponovimo, da si ga zapomnimo. Na ta način vadimo, dokler vseh listkov iz prvega ne prestavimo v drugi kup. Igro ponavljamo vsak dan, ko se približuje nastop, da mesta res utrdimo in znamo skladbo začeti od kateregakoli dela tudi »sredi noči«. (Mavrič 2009, str. 119)

2.1.2.8.2. VADENJE V MISLIH – MENTALNO VADENJE

Ko znamo skladbo že dobro na pamet, jo poskusimo igrati brez inštrumenta. Za to potrebujemo mir, saj se moramo zelo dobro zbrati. Usedemo se na mirno mesto, vzamemo note v roke in zapremo oči. V glavi poskusimo odigrati celo skladbo od začetka do konca. Pri tem nekateri skladbo ali tipke/strune/prste/note bolj vidimo, drugi jo bolj slišimo, nekateri pa kar vse naenkrat. Če se pri takšnem igranju kje ustavimo in ne znamo nadaljevati, odpremo oči, pogledamo v note, si dobro zapomnimo mesto, kjer smo se ustavili, nato pa spet začnemo od začetka. Ko zmoremo na ta način odigrati celo skladbo večkrat zaporedoma brez ustavljanja, jo bomo veliko bolj gotovo znali odigrati tudi na inštrumentu, saj bomo ob morebitni napaki zaprli oči in v mislih poiskali pot za izgubljene prste.

2.1.2.8.3. NESLIŠNO VADENJE

Skladbo lahko vadimo tudi neslišno na inštrumentu ali pa povsem brez njega. Takšno vadenje je dobro predvsem za utrjevanje na pamet, lahko pa tako vadimo tudi z notami, če vadimo nekje, kjer ne smemo »zganjati hrupa«, npr. tik pred nastopom ali pozno zvečer. To poteka pri vsakem inštrumentu različno:

- klavir in orgle – vadenje po vrhu tipk, z neslišnim premikanjem prstov (lahko tudi z eno roko slišno, z drugo pa neslišno), ali pa vadenje na mizi, samo s prsti (ali na narisani klaviaturi, ki jo položimo na mizo); lahko igramo tudi z eno roko slišno, druga pa počiva na kolenu;
- kitara – igranje samo leve roke brez brenkanja desne, desna lahko brenka tudi samo »navidezno«, po površini strun; igranje desne roke brez leve; zadušitev zvoka s pomočjo robčka, ki ga položimo nad zvočnico ali pa s pomočjo leve roke, ki drži pritisnjenih vseh šest strun;
- violina – vadenje brez loka oz. z brenkanjem po strunah (kot bi igrali kitaro);
- pihala in trobila – vadenje prstov brez pihanja;
- tolkala – udarjanje ritma z rokami po mizi, brez palic, ali pa udarjanje s palicami po blazini, ki zaduši zvok;
- petje – tiho recitiranje in ponavljanje besedila brez petja.

2.1.2.8.4. PETJE ALI IZGOVARJANJE TONOV

Vaja poteka enako kot prva (vadenje v mislih), le da zapremo oči in poskusimo izgovarjati ali po vrsti peti tone, namesto da jih samo mislimo. Pianisti in kitaristi, ki igrajo z obema rokama več tonov hkrati, tone v sočasnih akordih izgovarjajo od spodaj navzgor ali pa izgovarjajo najprej eno in potem še drugo roko. Pojemo ali izgovarjamo lahko na naslednji način – seveda vse na pamet:

1. samo višino tonov (npr. d3, fis3, h1 itd.);
2. višino tonov in ritem (npr. d3 četrtnika s piko, fis3 osminka, h1 polovinka itd.);
3. izgovarjamo tone v ritmu;
4. izgovarjamo tone v ritmu z metronomom – zelo težka vaja, saj moramo zelo hitro misliti.

Izgovarjanje lahko kombiniramo tudi z neslišnim vadenjem (npr. izgovarjamo tone in igramo po vrhu tipk ali strun).

2.1.2.8.5. LASTNOROČNI ZAPIS SKLADBE

To je najtežja izmed vseh vaj. »Vzamemo prazen notni zvezek in po spominu zapišemo celo skladbo, vse tone v pravilnem ritmu, oznake za interpretacijo (dinamiko, artikulacijo, agogiko, poudarke), predznake, spremembe taktovskega načina, prstne rede in druge podrobnosti. Kjer se ne spomnimo natančno, pustimo prazen prostor. Na koncu še enkrat pregledamo originalne note, si zapomnimo notni tekst, ki ga nismo znali zapisati, nato pa po spominu dopolnimo prazna mesta v našem zapisu. To vajo je dovolj izvesti samo enkrat in skladba bo za vedno »naša«.« (Mavrič 2009, str. 125)

2.1.2.9. PROSTOR ZA VADENJE

V tem poglavju bomo opisale popoln prostor za vadenje. Najpomembneje je, da je to prostor, v katerem se dobro počutimo. Seveda samo zaradi ustreznega prostora ne bomo avtomatično bolje vadili, lahko pa pripomore, da se bolje zberemo in hitreje opravimo z vadbenimi nalogami za ta dan.

Prostor za vadenje naj bo (Mavrič 2009, str. 146):

- miren – brez motečih bratov/sester, prižganega televizorja ali hrupa v ozadju;
- dobro osvetljen – če vadimo zvečer, je poleg luči na stropu dobro imeti še eno lučko, usmerjeno posebej na note;
- dobro prezračen in ne prevroč niti premrzal (okrog 20 stopinj Celzija);
- v tem prostoru naj bo na dosegu roke tudi metronom;
- svinčniki, barvice, papir – za zapisovanje idej in opomb;
- snemalnik (mikrofon priključimo na računalnik ali pa uporabimo diktafon ali kamero);

Zelo koristen pripomoček, s katerim lahko svoje igranje posnamemo in preverimo, kako v resnici zvenimo. Velikokrat bomo presenečeni nad razliko med tem, kako mislimo, da igramo in kako resnično zvenimo, kar nam najbolje pokaže posnetek. Če preigravamo skladbo od začetka do konca, bomo ob koncu igranja velikokrat pozabili na napake, ki smo jih naredili med igranjem. V tem primeru nas bo poslušanje posnetka spomnilo na to, kar je še potrebno izboljšati. Posnetek nam torej služi kot nadomestek učitelja, saj bomo veliko napak lahko opazili in popravili brez njegove pomoči.

- predvajalnik za cd plošče ali pa...
- računalnik z zvočniki, po možnosti z dostopom do interneta (na »youtubu« lahko najdemo posnetke večine skladbic, ki jih igramo);
- slovarček z razlago glasbenih izrazov.

2.1.2.10. ČAS VADENJA

Čas vadenja je ena od stvari, o katerih se učenci in dijaki velikokrat sprašujemo ali pa se o času vadenja pogajamo s starši, učiteljem inštrumenta ali pa sami s sabo. V nižjih letnikih je potrebno manj vaje, saj je tudi program manj zahteven, z napredovanjem in odraščanjem pa se stopnjuje tudi težavnost in dolžina skladb; torej je potrebno več vaje, da samo preigramo skladbe od začetka do konca, kaj šele da jih podrobneje vadimo. Velikokrat je prvo vprašanje učiteljev na uri: »Koliko si pa kaj vadil?« Naslednji nasveti lahko pomagajo pri lažšanju simptomov »pomanjkanja vadenja«.

2.1.2.10.1. SKRIJMO URO

Če že moramo imeti med vadenjem v sobi uro, jo postavimo tako, da je ne moremo videti. Če smo s starši, učiteljem (ali s samim sabo) dogovorjeni, da vadimo na primer eno uro na dan, bo ta zelo počasi minevala, če bomo med vadenjem vsakih pet minut pogledovali na uro in čakali, da mine 60 minut. Spravimo uro v predal na drugi konec sobe ali pa pokrijmo, tako da se moramo sprehoditi, če želimo preveriti, koliko je ura. Na ta način jo bomo veliko manj preverjali, ko pa že bomo, se bomo ob tem še pretegnili in sprehodili, kar bo dobro vplivalo na nadaljnjo zbranost pri vadenju.

2.1.2.10.2. VADIMO IN REŠUJMO NALOGE, NE ZAPOLNJUJMO MINUT S PREIGRAVANJEM (GLEJ TUDI POSTAVLJANJE CILJEV POD 3.1.2.2.)

Vadimo tako dolgo, dokler nismo izpolnili nalog za ta dan, ne le zato, da »oddelamo tisto obvezno uro vadenja«. Pred vadenjem pogledjmo v knjižico, kjer nam je učitelj napisal, kaj je potrebno vaditi. Vadimo tako dolgo, dokler ne rešimo in zvadimo vseh nalog za ta dan. Če bomo med vadenjem sanjarili, se nam lahko vadenje zelo zavleče. Če pa bomo zbrani, bomo lahko z vadenjem zaključili tudi malo prej in imeli bomo več prostega časa za druge aktivnosti. Najbolje je, da si dnevne naloge (npr. vsak dan se nauči 3 vrste menueta na pamet) in način vadenja (učiš se jih tako, da vsako vrsto ponoviš petkrat z notami in petkrat brez not) zapišemo vnaprej (lahko tudi ob pomoči učitelja). Ko imamo obkljukane vse naloge za tisti dan, lahko končamo z vadenjem. Pri tem pa je dobro ob strani tudi zapisati čas, ki smo ga porabili za izpolnitev teh nalog (ja, na koncu vadenja le pogledjmo na uro). Na uri se lahko z učiteljem pogovorimo, ali nam je zadal preveč/premalo nalog za ta teden, glede na količino časa, ki smo ga porabili vsak dan za vadenje.

2.1.2.10.3. VZEMIMO SI KRATKE ODMORE

Če vadimo uro in pol, si je vsaj na vsake pol ure dobro vzeti 5-10 minut odmora, se malo pretegniti, iti na stranišče ali iti na kratek sprehod okrog hiše ali bloka, pojesti kos sadja ali spiti kozarec vode. Televizija, internet in računalniške igrice niso dobra oblika počitka, saj se od njih velikokrat ne moremo odtrgati; petminutni odmor se lahko kaj hitro spremeni v polurno seanšo: »Samo da pridem še čez tole stopnjo, potem pa grem nazaj vaditi«. Po odmoru bomo bolj sveži in zbrani.

2.1.2.10.4. UPORABIMO ŠTOPARICO (IMAMO JO TUDI NA MOBILNEM TELEFONU)

Če imamo dnevno na razpolago npr. uro in pol časa, si lahko nastavimo štoparico, da nam zapiska vsakih dvajset minut ali pol ure. To ima dva namena. Najprej nas »zbudi« iz morebitnega sanjarjenja. Opomni nas, koliko časa še imamo do konca vadenja – vidimo, koliko skladb smo že zvadili in koliko jih je še preostalo – če zaostajamo z načrtom, nas to lahko spodbudi k bolj zbranemu in učinkovitemu vadenju. Poleg tega ima tudi bolj prijetno nalogo – spomni nas, da si moramo vzeti odmor ali pa nam naznani konec vadenja.

2.1.2.10.5. VADIMO VEČKRAT NA DAN

Če vemo, da moramo vaditi vsaj uro in pol na dan in nimamo toliko časa, lahko vadimo tudi trikrat na dan po pol ure ali pa dvakrat na dan po 45 min. Takšno vadenje je celo boljše, saj bomo vsakič znova začeli sveži, ko pa bomo postali utrujeni, bomo že lahko prešli na kakšno drugo aktivnost.

2.1.2.10.6. URNIK VADENJA

Načrtujmo čas vadenja. Zelo koristno je, da vsak dan vadimo ob približno istem času, najbolje takrat, ko smo spočiti. To naj bo določeno vnaprej, saj se sicer lahko zgodi, da bomo vadenje odlagali do zadnjega trenutka, ko bomo že preutrujeni. Npr. v ponedeljek vadim takoj po šoli, v torek takoj po opravljeni domači nalogi, v sredo pred košarko, v četrtek imam pouk v šoli šele 3. uro, zato vadim zjutraj, v petek vadim pred uro inštrumenta z učiteljem, v soboto vadim takoj po najljubši risanki in še enkrat pred večerjo, v nedeljo pa imam prost dan. Da, tudi od vadenja si je dobro spočiti en dan v tednu. Če kdaj ob načrtovanem času ne moremo vaditi, vadenje prestavimo (čim bližje »izpuščenemu« terminu).

2.1.2.10.7. IZKLOPIMO MOBILNI TELEFON

Nič nam ne uniči zbranosti med vadenjem bolj, kot nenehno brneči mobilni telefon in »življenjsko« pomembni sms-i o tem, »kdo je v koga« in kdo je »pravkar prekinil« in kdo je komu »rekel to in to« itd. Če imamo nujen klic, ga opravimo pred vadenjem ali takoj po njem, vadenje pa naj bo čas samo za nas in naš inštrument.

2.1.2.10.8. VEČ ČASA – VEČ VADENJA – VEČ GLASBE IN HITREJŠI NAPREDEK

Čeprav smo v drugi točki rekli, da so najpomembnejši rezultati in ne čas vadenja, pa največkrat še vedno drži, da bolje igramo tisti, ki več vadimo, saj se v več časa (z enako zbranostjo) enostavno več naučimo.

2.1.2.11. PRIPRAVA NA NASTOP

Nastop, izpit ali tekmovanje je najlepši del igranja inštrumenta. Na njem pokažemo rezultat našega dela in vsega truda, ki smo ga vložili v vadenje. Pred nastopom imamo ponavadi vedno malo treme (metuljčke v trebuhu), a če smo se dobro pripravili, ta večinoma izgine, ko se priklonimo in začnemo z igranjem. Ni lepšega občutka kot uspešno odigrana skladba, po koncu katere nam vsi navdušeno zaploskajo, mi pa se priklonimo in smo zelo ponosni sami nase.

Seveda je najboljša priprava za nastop, če upoštevamo čim več nasvetov učitelja in vadimo na načine, ki so že bili naštet v prejšnjih poglavjih. Pomembno je, da je skladba dobro pripravljena vsaj dva tedna pred nastopom, da v zadnjih dneh ne popravljamo velikih napak, saj se popravljena mesta do nastopa ne bodo imela časa »usesti«; ali še huje, da se pred nastopom na hitro učimo zadnje takte skladbe, katerih prej še nismo utegnili zvaditi. V dneh pred nastopom je še posebej pomembno, da utrjujemo skladbo na pamet, na različne načine ponavljamo težja mesta in opravimo še zadnje popravke interpretacije.

2.1.2.11.1. PREDSTAVLJANJE NASTOPA V MISLIH

S tem začnemo že vsaj dva tedna pred nastopom. Usedemo se v miren prostor, zapremo oči in si predstavljamo, kako bo nastop potekal. Kako bomo prišli na kraj nastopa, kako bomo oblečeni, kje se bomo uigrali, kako bomo prišli v dvorano polno ljudi, kako se bomo priklonili, se usedli, zbrali in nato začeli igrati. V mislih odigramo tudi celo skladbo. Predstavljajmo si, kako bomo uživali v igranju skladbe, kako bo osvetljena dvorana in inštrument, kako dobro nam bodo uspevala vsa zahtevna mesta, kako lepo bomo igrali dinamiko in kako bomo izvedli konec skladbe. Nato si predstavljamo, kako se bomo zmagoslavno priklonili ter glasen in navdušen aplavz, ki ga bomo poželi. Bolj živo in z več podrobnostmi, kot si bomo zmogli predstavljali nastop, boljše bo.

Takšno predstavljanje ima dva namena. Z živim predstavljanjem se bomo že vnaprej pripravili na to, kako bo potekal pravi nastop. Velikokrat bomo imeli že med samim predstavljanjem tremo, kar je dobro, saj bomo na samem nastopu že navajeni na te občutke, ki nas bodo zato manj motili. Druga in še pomembnejša prednost pa je, da s predstavljanjem tega, kako dobro bomo igrali, že vnaprej programiramo naše misli za uspeh. Takšno predstavljanje uspeha, ki se mu strokovno reče vizualizacija, uporabljajo tudi športniki (predstavljajo si, kako bodo preskočili 2 metra v višino, kako bodo zelo hitro odtekli 100m, kako dobro bodo izvedli dvojni salto, kako bodo odplavali državni rekord ipd.). (Mavrič 2009, str. 160)

2.1.2.11.2. VADENJE MISLI

Tako kot vadimo naše prste, da znajo igrati v točno določenem zaporedju, moramo že veliko pred samim začetkom nastopa začeti vaditi tudi misli. Na dan nastopa moramo natančno vedeti, na kaj bomo mislili 5 minut pred odhodom na oder in samim začetkom igranja. Najbolje je izbrati nekaj (ne preveč, ne premalo, najbolje od 3 do 5) podrobnosti ali mest, na katera se bomo osredotočili tik pred zdajci (npr. v drugi temi pazim, da je dinamika dovolj izrazita, pri hitrih notah pred koncem moram razmišljati o dihanju, tik pred začetkom pa si moram zapeti štiri takte skladbe, da začnem v pravem tempu ipd.). Tako zaposlimo misli, da nimajo časa tik pred odhodom na oder preskakovati med negativnimi mislimi »Ojoj, kaj pa, če se zmotim? Kaj pa, če ne bom znal začeti? Kaj pa, če se ustavim? O, groza, koliko ljudi je v občinstvu«, ampak se bodo osredotočile na lepo muziciranje,

pripovedovanje glasbene zgodbe in predstavljanje najboljše izvedbe, kar smo je kdaj odigrali. (Mavrič 2009, str. 163)

2.1.2.11.3. DIHANJE, UGRIZ V JEZIK, ROKE POD PAZDUHO

Pred odhodom na oder, tik pred začetkom igranja in tudi med vadenjem v mislih (da se navadimo) je dobro nekajkrat zavestno globoko vdihniti in počasi izdihniti, saj se bomo na ta način najboljše sprostiti, telo in možgani bodo zaradi več kisika bolje delovali, kar bo dobro vplivalo tudi na naše igranje. Pihalci in pevci, ki rabijo dovolj »sline«, se malo pred odhodom na oder rahlo ugriznejo v vrh jezika, saj to povzroči povečano izločanje sline. Za vse z mrzlimi rokami pa je najboljši način gretja dlani tak, da jih vtaknemo pod pazduhe, saj je tam najtoplejše mesto na telesu.

2.1.2.11.4. GENERALKE

Kot je že bilo omenjeno, smo pred vsakim pravim nastopom malo bolj vznemirjeni; pretirana trema pa nam jo lahko včasih tudi zagode (potne roke, tresoči prsti, suha usta ipd.). Temu se ne moremo povsem izogniti, lahko pa se na to privadimo, še posebej, če te znake podoživimo večkrat po malem in ne samo enkrat na samem nastopu. Zato se na nastop najboljše pripravimo s samim nastopanjem. Večkrat, ko bomo skladbo preigrali pred občinstvom, bolje se bomo počutili na samem nastopu, ker bomo nastopanja že navajeni. Kako to naredimo? Skladbo pred glavnim nastopom čim večkrat zaigramo na generalkah. Datume generalk je najbolje določiti vnaprej, da se lahko nanje pripravimo ravno tako dobro kot na »glavni« nastop. Zahtevnost generalk lahko stopnjujemo na naslednje načine. (Mavrič 2009, str. 158)

1. GENERALKA – NASTOPAMO SAMI ZASE

Pred začetkom ali ob koncu vadenja se odločimo, da bomo odigrali skladbo kot na nastopu. S priklonom, miselno pripravo in nekaj globokimi vdihom igramo brez ustavljanja, kot bi bili na pravem nastopu. Imamo samo en poskus. Če se zmotimo, se moramo znajti in nadaljevati z igranjem, brez možnosti popraviljanja.

2. GENERALKA – SNEMANJE

Vse enako kot pri prvi generalki, le da se posnamemo in posnetek poslušamo.

3. GENERALKA – PRED PRIJAZNO OSEBO, KI »NIMA POJMA«

To je oseba, ob kateri se dobro počutimo in se ne spozna ravno najboljše na to, kaj igramo. To je lahko mama, oče, brat, sestra, prijatelj ali prijateljica ali pa celo domači, če ni na razpolago drugega kandidata.

Nastopamo enako kot v prejšnjih dveh primerih – s priklonom, brez zaustavljanja, opravičevanja ali ponovnega začenjanja.

4. GENERALKA – PRED OSEBO, KI »DOBRO SLIŠI«

... in se spozna na to, kaj igramo – mamo, očetom, bratom, sestrom, prijateljem ali prijateljico.

5. GENERALKA – PRED UČITELJEM,

ki generalko ocenjuje, po možnosti v dvorani, v kateri bomo nastopili.

6. GENERALKA – PRED CELO DRUŽINO IN VSEMI PRIJATELJI, V OBLAČILIH ZA PRAVI NASTOP

Povabimo vse ljudi, ki jih poznamo, lahko izdelamo celo vstopnice. Vse mora biti čim bolj podobno pravemu nastopu. Skladbo smo prej že tolikokrat preigrali, da jo bomo kljub povečani tremi ob vseh prisotnih ljudeh, ki nas bodo poslušali, znali dobro »obvladovati«.

Vse generalke je dobro posneti, da lahko kasneje poslušamo, kako smo igrali in katera mesta bi lahko še izboljšali. Če nimamo snemalnika, si po vsaki generalki takoj označimo ta mesta, saj bomo sicer izgubili veliko koristnih informacij.

7. GENERALKA - NASTOP

Ko bo prišel pravi nastop, bo ta le nadaljevanje vrste uspešnih generalk. Nanj in na metuljčke v trebuhu bomo zelo dobro pripravljene. Lahko se zgodi, da jih sploh ne bo.

2.1.2.12. MOTIVACIJA ZA VADENJE

Motivacija za vadenje pomeni, kako radi vadimo. Če rečemo, da smo za vadenje motivirani, pomeni, da radi in veliko vadimo. »K vadenju nas najboljše motivirajo naslednji dejavniki:

1. Pohvale – učitelja, staršev, prijateljev, sorodnikov ipd.
2. Kritike – včasih nas učiteljeva, prijateljeva kritika našega igranja ali vadenja, ki je resnična in za katero vemo, da ne bi bila potrebna, če bi več in bolje vadili, lahko močno spodbudi k temu, da se v prihodnje bolj potrudimo pri vadenju in dokažemo, da tudi mi zmoremo vaditi dlje in bolje.
3. Nagrade za zbrano vadenje in določen čas vadenja – štampljke, nalepke, cdji, obiski kina ali koncertov in druge zelo zaželene stvari – te nam lahko za dovolj vadenja in uspešno vadenje podarijo starši oz. učitelj na uri.
4. Prijatelji in sošolci - še posebej tisti, ki tudi igrajo kakšen inštrument. Srečamo na pouku teorije ali na nastopih. Z njimi se lahko pogovarjamo o vadenju, si izmenjujemo mnenja o skladbah, ki jih igramo, se medsebojno podpiramo pred nastopi ali pa se zabavamo ob skupnem igranju v komornih zasedbah ali orkestrih. Z njimi se lahko celo dogovorimo za tedensko ali mesečno tekmo v vadenju. Zmaga tisti, ki bo v enem tednu (meseču) vadal največ oz. se bo naučil največ skladb. Poraženec plača pico ali obisk koncerta. Če tekmujemo v času vadenja in smo doma daleč narazen, čas beležijo starši ali brat/sestra vsakega tekmovalca posebej, da ne pride do goljufanja. Če vadimo hkrati ob istem času, se lahko preverjamo tudi preko internetne kamere, seveda z izključenim zvokom. Lahko pa eden od tekmovalcev piše šolske domače naloge, medtem ko drugi vadi; tekmovalec, ki dela domačo nalogo, tu in tam »poškili« na zaslone, da preveri, če drugi res vadi.
5. Starši – s spodbujanjem pri vadenju, s pomočjo pri načrtovanju urnika vadenja ali prisotnostjo med vadenjem, s kaznijo za neizpolnjevanje vnaprej dogovorjenega vadenja (npr. pomivanje posode ali prepoved uporabe računalnika)
6. Učitelj – z lastnim igranjem in zgledom, pohvalo in kritiko, spodbujanjem in čim bolj podrobnimi nasveti za vadenje, da to nikoli ni prepuščeno naključju. Če vemo zelo natančno, kaj in kako vaditi, bomo lažje in bolje vadili.
7. Sami sebe – najbolje je, če se za vadenje znamo motivirati sami.

Ko začnemo z dnevno vadbo, si sami določimo nagrado (igranje računalniških igranic, rolanje, obisk kina) ali kazen (prepoved igranja računalniških igranic, pospravljanje sobe, trodnevna prepoved sladkarij ipd.), ki nas čaka ob koncu vadenja, če ne bomo izpolnili vseh nalog ali časa vadenja za tisti dan. Najbolje je, da pred vadenjem naše naloge oz. čas vadenja, ki ga nameravamo opraviti in nagrado/kazen, ki nas čaka, zaupamo enemu od članov družine. Ob koncu vadenja ta preveri, kaj smo izpolnili in ali si zaslužimo nagrado ali kazen.

8. Nastopi, tekmovanja, izpiti

Če imamo določen datum nastopa, izpita ali tekmovanja vnaprej, bomo ob bližanju »velikega dogodka« več in bolj zbrano vadili, še posebej če gre za nastop ali tekmovanje, za katerega smo se sami odločili.

9. Poslušanje dobrih posnetkov skladb, ki jih vadimo, in tistih, ki bi si jih želeli igrati v prihodnosti

Če slišimo dobro izvedbo skladbe, ki jo trenutno vadimo in si jo želimo tudi sami tako dobro odigrati, nas bo to gotovo spodbudilo k boljšemu vadenju. Na bolj zavzeto vadenje bodo vplivale tudi skladbe, ki so nam zelo všeč, ki jih igrajo starejši sošolci ali pa smo jih slišali na posnetku, vendar so trenutno pretežke za nas. Vemo, da bomo potrebovali še vsaj dve leti ali celo več časa in vadenja raznih tehničnih ali tonskih vaj, preden se bomo lahko lotili te skladbe. Če si bomo močno predstavljali, kako igramo to skladbo v prihodnosti in si tega močno želeli, bomo gotovo več vadili in se trudili, da kar najhitreje pridemo do znanja in spretnosti, potrebnih za izvedbo te skladbe. Morda se bosta ob močni želji in motiviranemu delu prvotni dve leti celo skrčili na eno samo.

10. Vadenje skladb, ki so nam všeč in jih radi vadimo

Zaradi izpitnih ali tekmovalnih zahtev to vedno ne bo mogoče, prav tako je za razvoj prstne ali dihalne tehnike nujno vadenje določenih tehničnih/tonskih/lestvičnih vaj. Vendar je na splošno na voljo toliko različnih skladb, da se nam res ni treba truditi z »žvečenjem« skladb, ki nam nikakor niso všeč. Še pred začetkom vadenja poslušajmo posnetek ali pa naj nam skladbo večkrat zaigra učitelj, da vidimo, ali nam je všeč. Ko se enkrat odločimo za skladbo, pa vztrajajmo v njenem učenju do konca oz. dokler se je ne naučimo vsaj solidno odigrati. Velikokrat se zgodi, da nam zaradi začetnih težav, ki nam jih povzroča skladba, nekoliko upade veselje do njenega vadenja, kar lahko pomeni, da nam skladba naenkrat ne bo več všeč. V tem primeru poslušajmo posnetek še enkrat, da slišimo, kako lepa bo, ko bomo premagali trenutne težave. To nas bo ponovno spodbudilo k še bolj zavzetemu vadenju. Težave bodo kmalu premagane in skladba bo znova dobila tisto mesto v našem srcu, ki si ga je pridobila že na »prvi posluh«.« (prilagojeno po Mavrič 2009, str. 180)

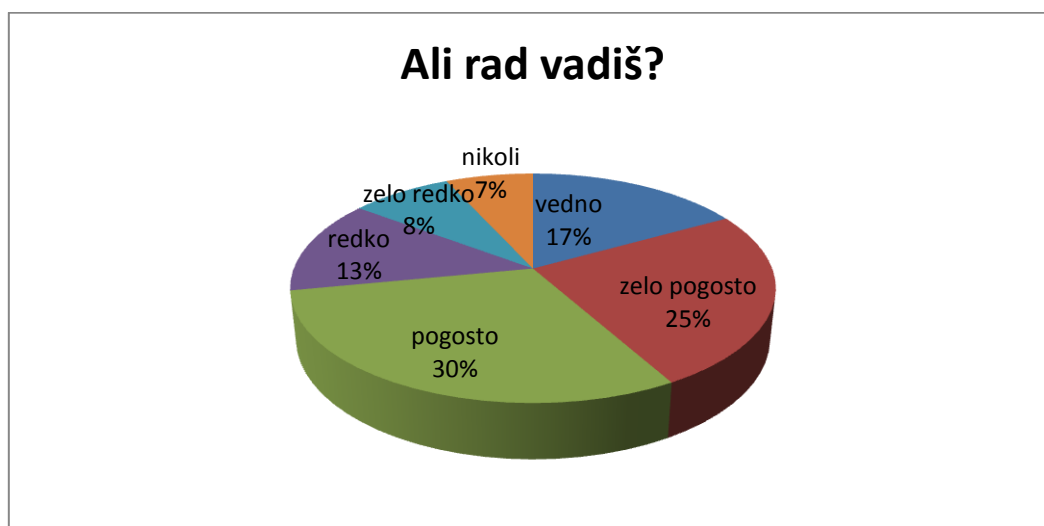
2.2. PRAKTIČNI DEL – ANALIZA in INTERPRETACIJA REZULTATOV RAZISKAVE (DISKUSIJA)

1. vprašanje: Ali rad vadiš?

Tabela 1 Ali rad vadiš?

Odgovor:	vedno – 100*	zelo pogosto – 80	pogosto – 60	redko – 40	zelo redko – 20	nikoli - 0	skupaj
Število odgovorov:	32	47	57	25	15	13	189

Graf 1 Ali rad vadiš?

* Za lažjo obdelavo in primerjavo podatkov smo odgovore pretvorile v številčne vrednosti: vedno – 100, zelo pogosto – 80, pogosto – 60, redko – 40, zelo redko – 20 in nikoli – 0, nato pa smo s pomočjo teh vrednosti izračunale povprečja, ki jih lahko med sabo primerjamo.

Povprečna vrednost odgovora: $(32 \times 100 + 47 \times 80 + 57 \times 60 + 25 \times 40 + 15 \times 20 + 13 \times 0) : 189 = 61,8$

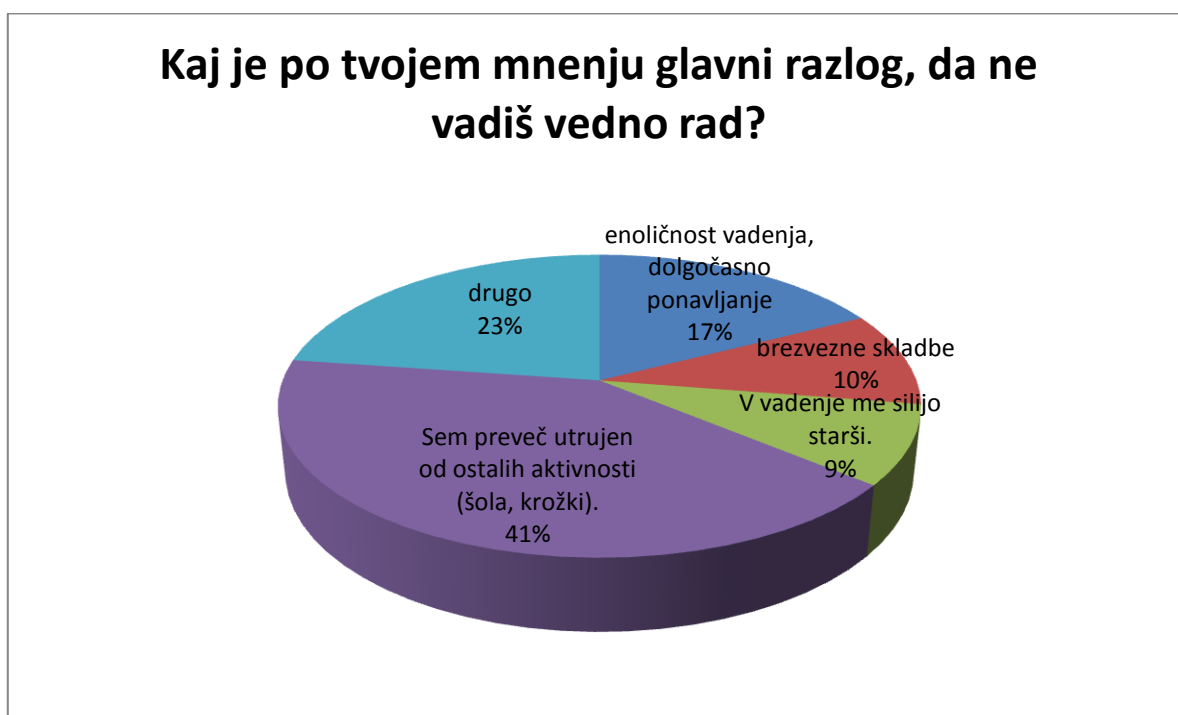
Odgovori so pokazali, da učenci in dijaki po večini radi vadijo pogosto (povprečna vrednost 61,8, ki je najbližje odgovoru pogosto). Kot drugi in tretji najpogostejši odgovor sledita »zelo pogosto« in »vedno«. Iz tega sklepamo, da učenci na splošno radi vadijo. Tega nismo pričakovale, saj smo mislile, da učenci in dijaki vadenja ne marajo. Tako je prvi del prve hipoteze ovržen.

2. vprašanje: **Kaj je po tvojem mnenju glavni razlog, da ne vadiš vedno rad?**

Tabela 2 Kaj je po tvojem mnenju glavni razlog, da ne vadiš vedno rad?

Odgovor:	enoličnost vadenja, dolgočasno ponavljanje	brezvezne skladbe	V vadenje me silijo starši.	Sem preveč utrujen od ostalih aktivnosti (šola, krožki).	drugo	skupaj
Število odgovorov:	33	19	16	78	43	189

Graf 2 Kaj je po tvojem mnenju glavni razlog, da ne vadiš vedno rad?

Odgovori so pokazali, da so učenci in dijaki največkrat preutrujeni zaradi šole in ostalih aktivnosti, zato ne vadijo vedno radi. Morda bi morali imeti manj ostalih interesnih dejavnosti, saj obiskovanje glasbene šole in vadenje inštrumenta vzameta veliko časa. Včasih ne vadijo radi tudi zaradi enoličnosti vadenja in ponavljanja.

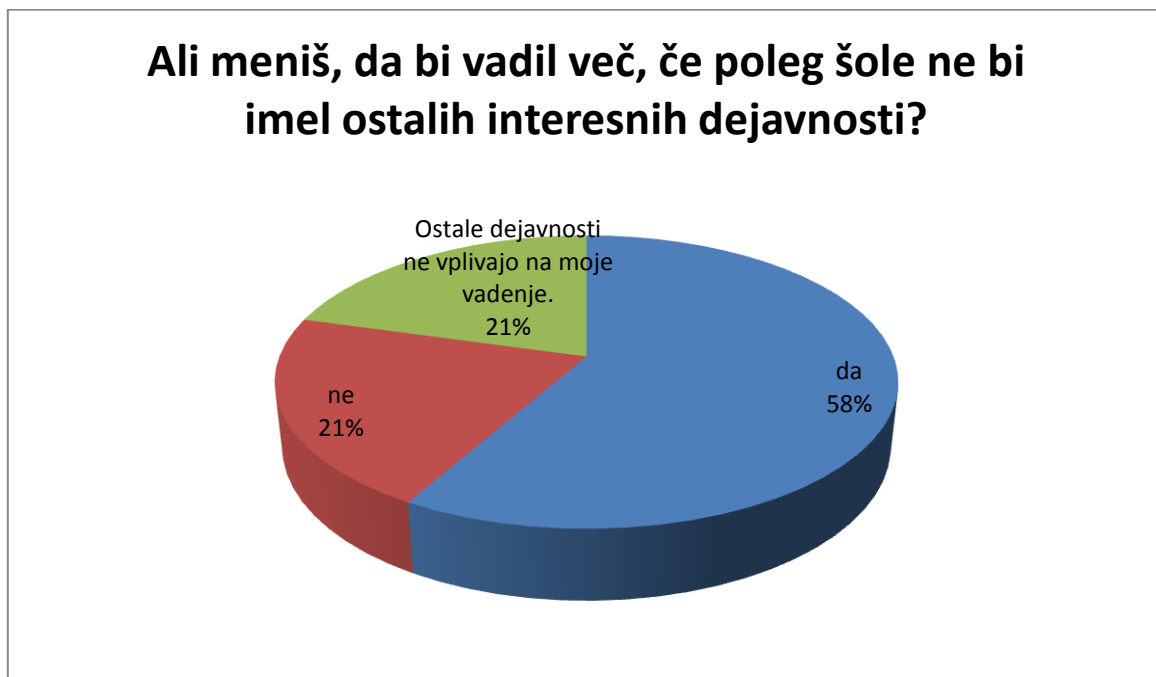
Glede na to, da naj bi bilo učenje inštrumenta pristočasna in prostovoljna dejavnost, nas je presenetilo dejstvo, da skoraj desetino učencev in dijakov starši silijo k vadenju.

3. vprašanje: **Ali meniš, da bi vadil več, če poleg šole ne bi imel ostalih interesnih dejavnosti (npr. atletike, tenisa, plesnih vaj, verouka, tujih jezikov ipd.)?**

Tabela 3 Ali meniš, da bi vadil več, če poleg šole ne bi imel ostalih interesnih dejavnosti?

Odgovor:	da	ne	Ostale dejavnosti ne vplivajo na moje vadenje.	skupaj
Število odgovorov:	110	40	39	189

Graf 3 Ali meniš, da bi vadil več, če poleg šole ne bi imel ostalih interesnih dejavnosti?

Iz tega vprašanja lahko razberemo, da bi učenci in dijaki vadili več, če bi imeli manj interesnih dejavnosti. Zanimivo je, da je število učencev, ki so na to vprašanje odgovorili, da ne bi več vadili, če bi imeli manj ostalih aktivnosti in število tistih, ki so na to vprašanje odgovorili, da ostale aktivnosti na njihovo vadenje ne vplivajo, enako. Predvidevamo, da imajo tisti učenci, ki so odgovorili, da ostale dejavnosti ne vplivajo na njihovo vadenje, manj krožkov in obveznosti kot tisti, ki so odgovorili z »da«.

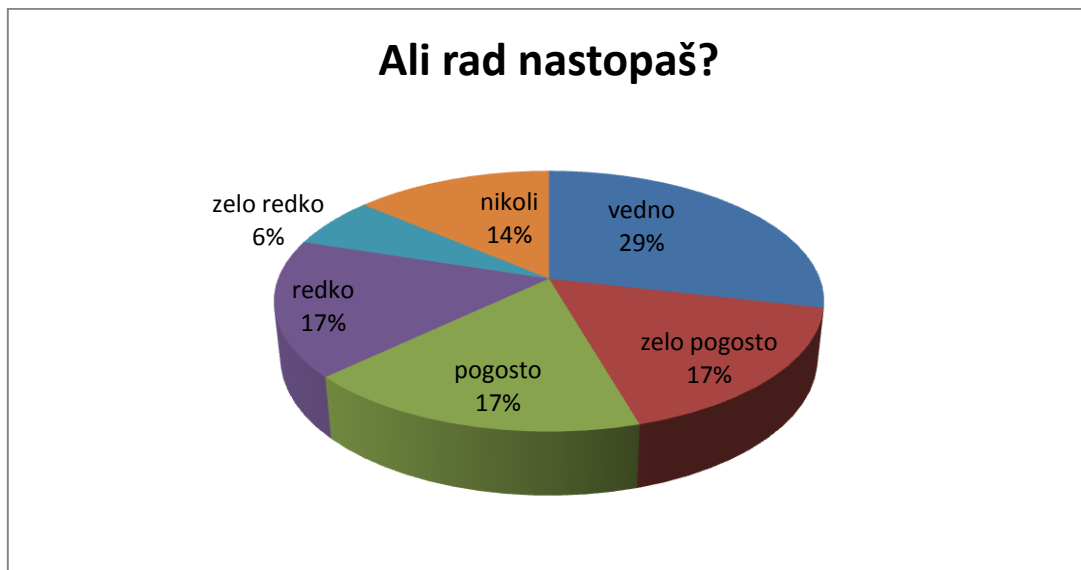
Pri tem vprašanju smo pričakovale, da bi učenci vadili več, če ne bi imeli ostalih aktivnosti, saj bi tako imeli več časa in bi bili manj utrujeni. To se je tudi potrdilo.

4. vprašanje: **Ali rad nastopaš?**

Tabela 4 Ali rad nastopaš?

Odgovor:	vedno – 100*	zelo pogosto – 80	pogosto – 60	redko – 40	zelo redko – 20	nikoli – 0	skupaj
Število odgovorov:	54	32	33	32	12	26	189

Graf 4 Ali rad nastopaš?

*Za lažjo primerjavo in obdelavo podatkov smo odgovore pretvorile v številčne vrednosti: vedno – 100, zelo pogosto – 80, pogosto – 60, redko – 40, zelo redko – 20 in nikoli – 0.

Povprečna vrednost skupaj: $(100 \times 54 + 32 \times 80 + 33 \times 60 + 32 \times 40 + 12 \times 20 + 26 \times 0) : 189 = 60,6$

Največ učencev in dijakov je odgovorilo, da vedno radi nastopajo, vendar je povprečna vrednost odgovorov najbližja odgovoru pogosto. Povprečna vrednost je nižja od povprečne vrednosti pri prvem vprašanju.

To nas je presenetilo, saj smo domnevale, da učenci veliko raje nastopajo, kot pa vadijo. Tako je naša hipoteza, da učenci vadenja ne marajo, nastopajo pa radi, ovržena.

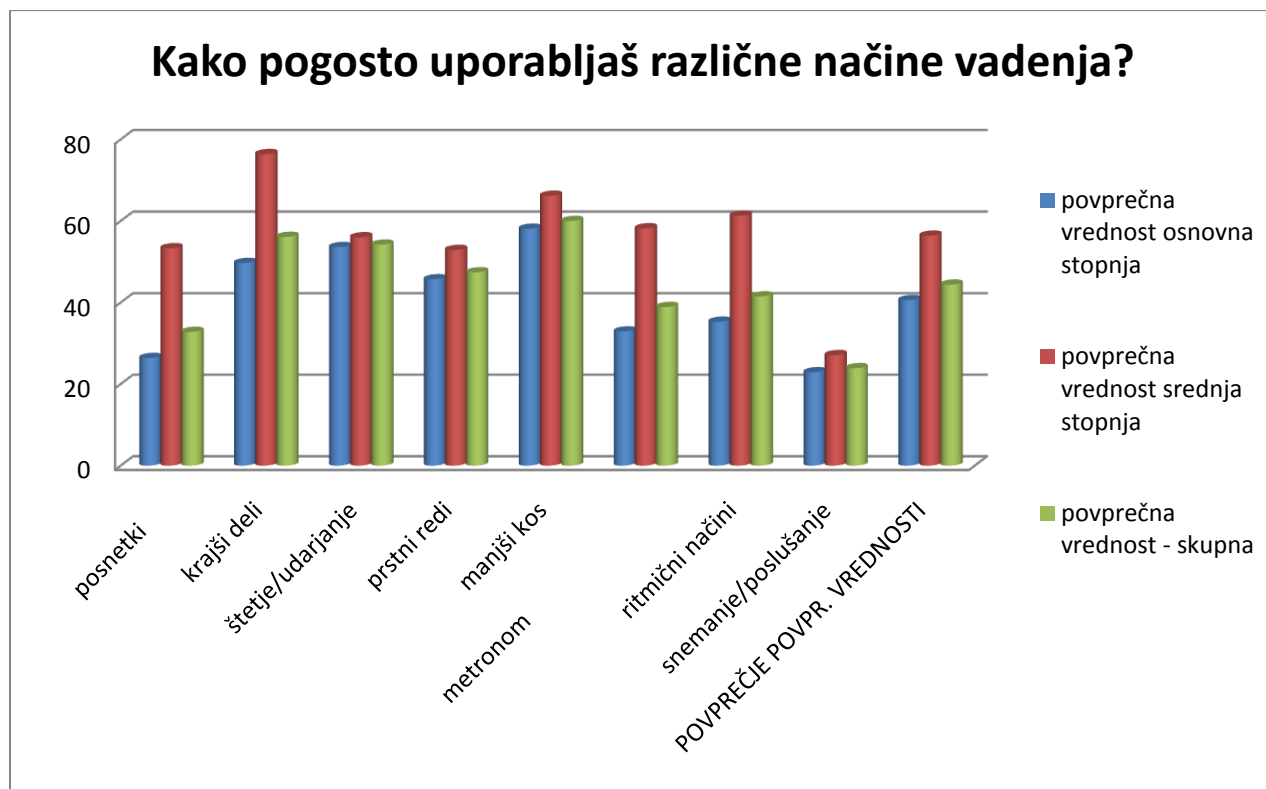
5. vprašanje: Kako pogosto uporabljaš različne načine vadenja?

Tabela 5 Kako pogosto uporabljaš različne načine vadenja?

NAČIN VADENJA (odgovor):	ODGOVORI OSNOVNA STOPNJA (število):						ODGOVORI SREDNJA STOPNJA (število):						Povprečje* – OSNOVNA STOPNJA	Povprečje – SREDNJA STOPNJA	Povprečje – SKUPAJ
	v	zp	p	r	zr	n	v	zp	p	r	zr	n			
Poslušam posnetke skladb, ki jih vadim.	8	8	20	22	14	72	10	8	5	6	11	5	26,4	53,3	32,8
Skladbo si razdelim na krajše dele.	25	21	32	18	17	31	17	14	6	6	1	1	49,7	76,4	56,1
Štejem ali udarjam ritem z ного.	34	27	21	14	17	31	3	13	13	7	6	3	53,6	56,0	54,2
Napišem si prstne rede (ali jih napiše učitelj).	28	16	23	22	12	43	10	9	8	4	1	13	45,7	52,9	47,4
Velikokrat ponavljam manjši košček skladbe.	24	27	41	28	11	13	9	13	13	5	3	2	58,1	66,2	60
Vadim z metronomom.	10	13	21	22	28	50	9	7	15	4	5	5	32,9	58,2	38,9
Vadim na ritmične načine.	13	10	19	29	34	39	10	14	5	7	3	6	35,3	61,3	41,5
Posnamem se in poslušam lastno igranje.	8	5	17	14	26	74	3	3	2	4	20	13	22,9	27,1	23,9
POVPREČJE POVPR. VREDNOSTI													40,6	56,4	44,4

* Za lažjo obdelavo in primerjavo podatkov smo odgovore pretvorile v številčne vrednosti: vedno – 100, zelo pogosto – 80, pogosto – 60, redko – 40, zelo redko – 20 in nikoli – 0, nato pa smo s pomočjo teh vrednosti izračunale povprečja, ki jih lahko med sabo primerjamo.

Graf 5 Kako pogosto uporabljaš različne načine vadenja?

Rezultati so pokazali, da učenci najpogosteje ponavljajo manjši kosček skladbe, najredkeje pa se posnamejo in poslušajo lastno igranje. Dijaki si najpogosteje skladbo razdelijo na krajše dele, najredkeje pa se – enako kot učenci – posnamejo in poslušajo lastno igranje.

Povprečna vrednost odgovorov dijakov in učencev skupaj je pokazala, da najpogosteje ponavljajo manjši kosček skladbe, najredkeje pa se posnamejo in poslušajo lastno igranje.

Nad odgovori nismo bile presenečene, saj so potrdili našo drugo hipotezo, da dijaki pogosteje uporabljajo različne načine vadenja kot učenci, saj je bila povprečna vrednost odgovorov dijakov pri vseh načinih vadenja večja.

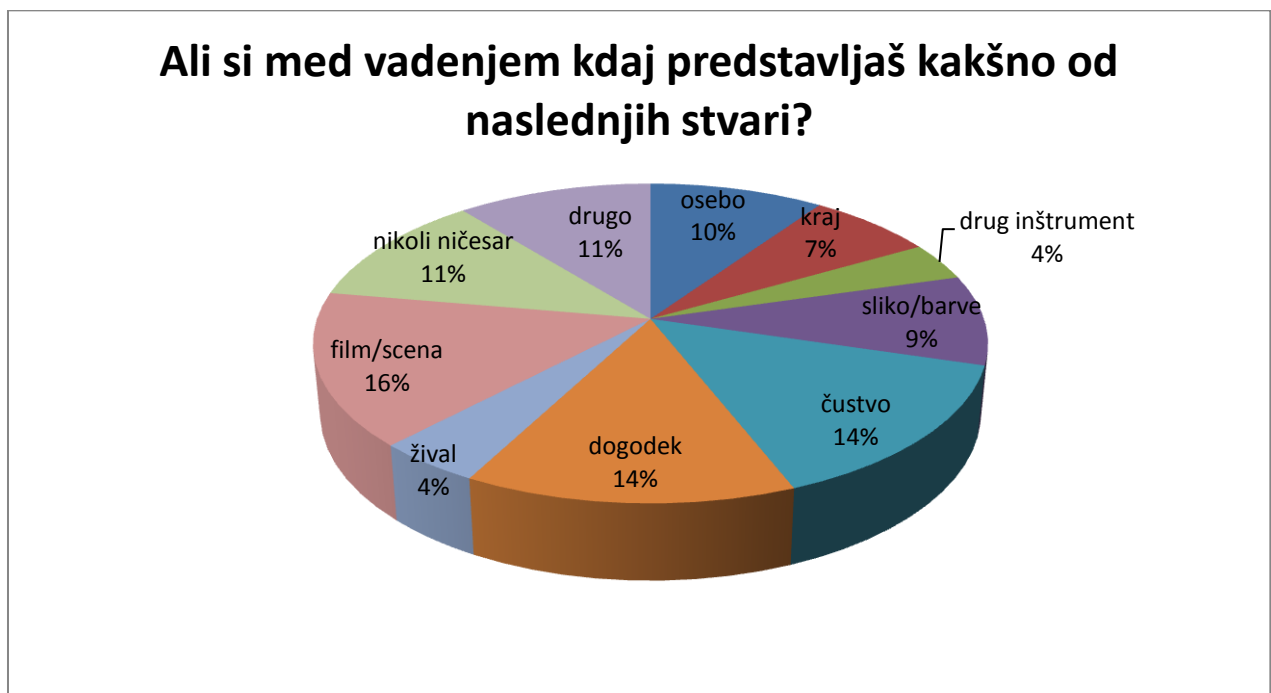
Menimo, da bi učenci glede na povprečje povprečnih vrednost 40,6 (redko) lahko izboljšali svoje vadenje in večkrat uporabili različne načine vadenja, s čimer bi bilo to tudi manj dolgočasno in bi raje vadili.

6. vprašanje: **Ali si med vadenjem oz. igranjem skladbe kdaj predstavljaš kakšno od naslednjih stvari?**

Tabela 6 Ali si med vadenjem oz. igranjem skladbe kdaj predstavljaš kakšno od naslednjih stvari?

Odgovor:	osebo	kraj	drug inštrument	slika/barve	čustvo	dogodek	žival	film/sceno	nikoli ničesar	drugo	skupaj
Število* odgovorov:	33	24	13	31	49	47	15	53	39	37	340*

Graf 6 Ali si med vadenjem oz. igranjem skladbe kdaj predstavljaš kakšno od naslednjih stvari?

*Možno je bilo obkrožiti več odgovorov.

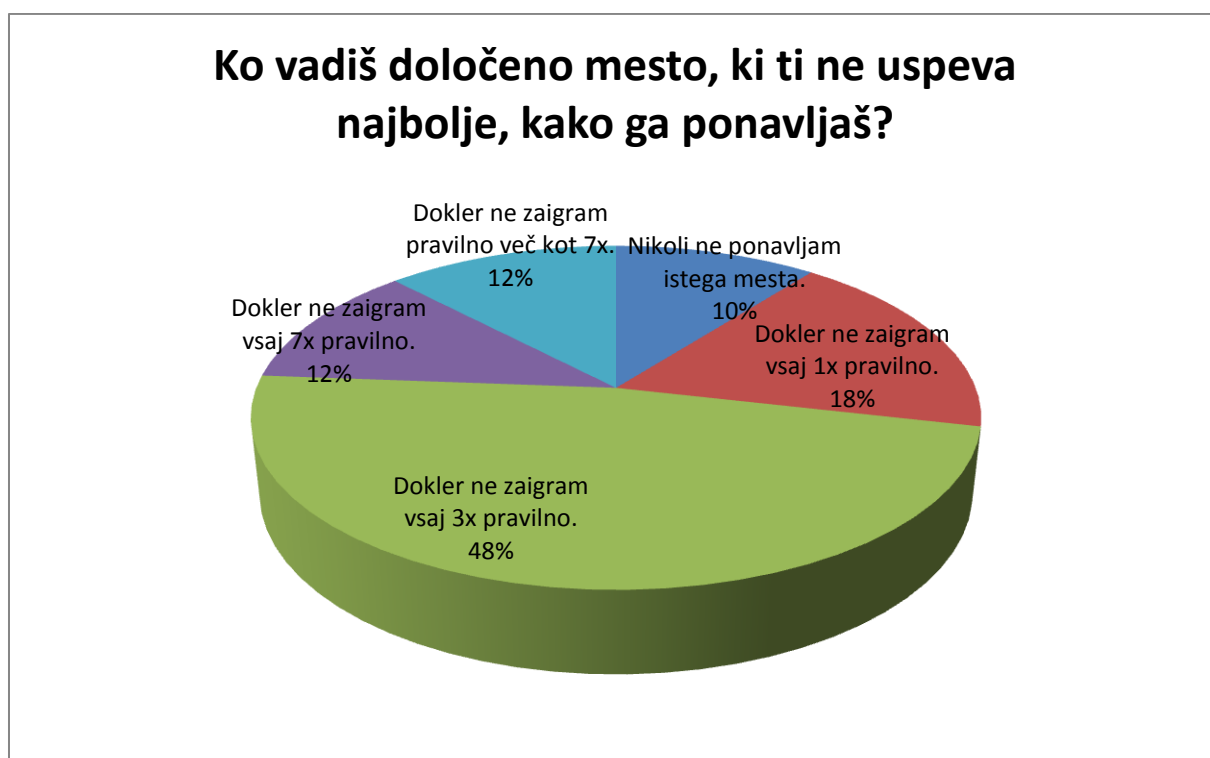
Iz odgovorov je razvidno, da si največ učencev in dijakov med vadenjem predstavlja film ali sceno iz filma. Pogosto si predstavljajo tudi dogodek ali čustvo. Več kot desetina si jih med vadenjem ne predstavlja ničesar. Ti v vadenju gotovo ne uživajo in se ne morejo sprostiti. Verjetno tudi zato, ker ne vadijo dovolj. Predstavljanje je že višji nivo vadenja, pred katerim se je potrebno dobro naučiti note in ritem, da lahko potem mislimo na druge stvari in ne zgolj na to, kateri prst je treba prestaviti in katere note je potrebno odigrati.

7. vprašanje: **Ko vadiš določeno mesto, ki ti ne uspeva najbolje, kako ga ponavljaš?**

Tabela 7 Ko vadiš določeno mesto, ki ti ne uspeva najbolje, kako ga ponavljaš?

Odgovor:	Nikoli ne ponavljam istega mesta.	Dokler ne zaigram vsaj 1x pravilno.	Dokler ne zaigram vsaj 3x pravilno.	Dokler ne zaigram vsaj 7x pravilno.	Dokler ne zaigram pravilno več kot 7x.	Skupaj
Število odgovorov:	20	34	90	22	23	189

Graf 7 Ko vadiš določeno mesto, ki ti ne uspeva najbolje, kako ga ponavljaš?

Odgovori povedo, da učenci in dijaki mesto, ki jim ne uspeva najbolje, najpogosteje ponavljajo toliko časa, da ga zaigrajo vsaj 3x pravilno. Drugi najpogostejši odgovor je bil, da ponavljajo mesto, dokler ga ne zaigrajo vsaj 1x pravilno. Ta odgovor nas je presenetil, saj smo mislile, da ne bo tako pogost. Vemo, da za dobro vadenje in usvojitev nekega mesta to ni dovolj. Razveselilo nas je, da skoraj četrtina učencev ponovi mesto sedemkrat ali več kot sedemkrat (12% in 12%), kar je tudi najhitrejša pot do dobre izvedbe skladbe – več ponovitev, boljša izvedba.

8. vprašanje: **Kako se učiš skladbo na pamet?**

Možni odgovori, ki so v tabeli 8 navedeni v okrajšani obliki, so bili:

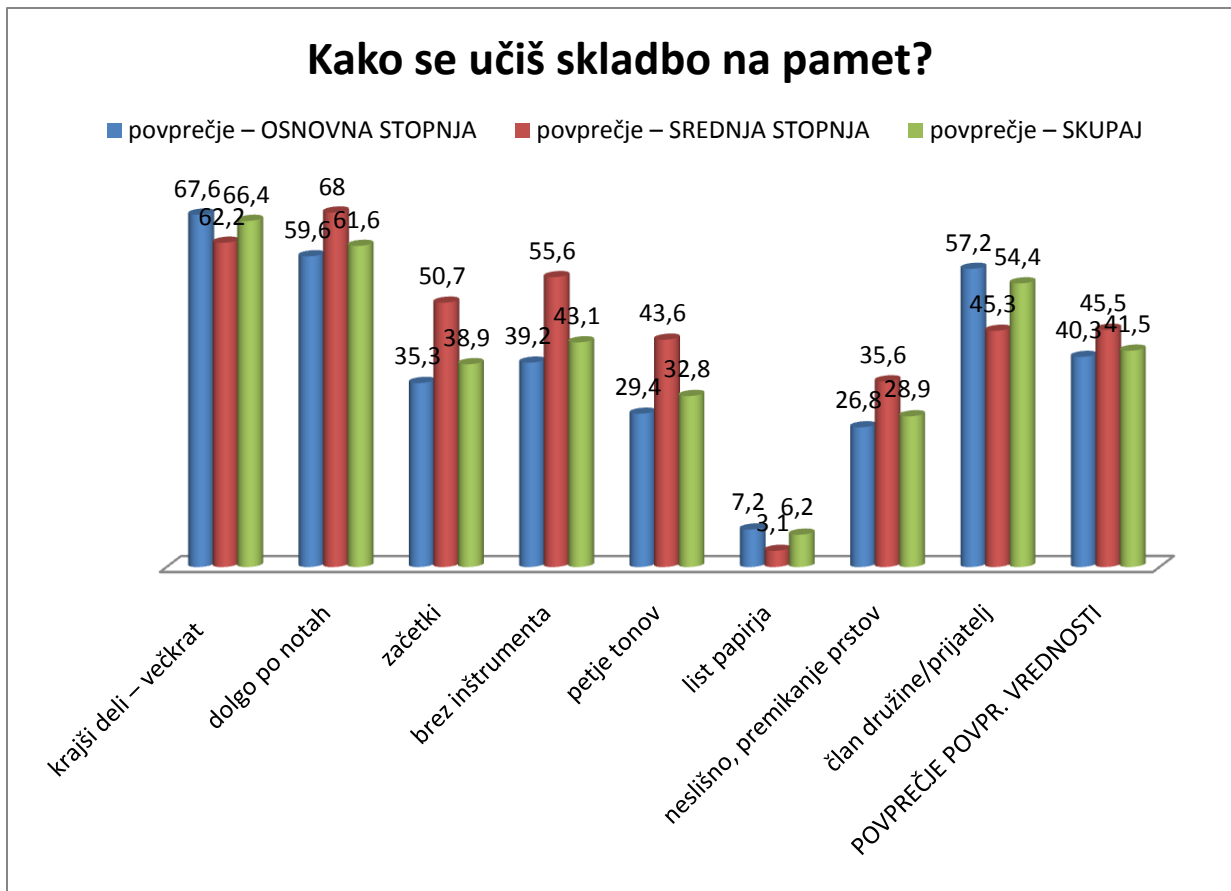
1. Ponavljam krajše dele večkrat, dokler mi ne zlezejo v prste in ušesa.
2. Skladbo igram dolgo po notah in potem nekega dne kar sama steče na pamet.
3. Učim se začenjati skladbo od različnih mest, da se lahko na nastopu ujamem.
4. Skladbo vadim tudi brez inštrumenta, igram jo v glavi (predstavljam si tone in prste), z zaprtimi očmi
5. Skladbo vadim tudi brez inštrumenta, tako da pojem tone ali prste.
6. Celo skladbo na pamet zapišem na list papirja.
7. Skladbo vadim neslišno, samo s premikanjem prstov po vrhu tipk ali strun.
8. Ko skladbo že znam, jo za vajo v tednu pred nastopom večkrat zaigram od začetka do konca družinskim članom/prijateljem.

Tabela 8 Kako se učiš skladbo na pamet?

NAČIN UČENJA NA PAMET (odgovor):	ODGOVORI OSNOVNA STOPNJA (število):						ODGOVORI SREDNJA STOPNJA (število):						Povpr.* – OSNOV. STOPNJA	Povpr. – SREDNJA STOPNJA	Povpr. – SKUPAJ
	v	zp	p	r	zr	n	v	zp	p	r	zr	n			
1. krajši deli – večkrat	45	27	36	20	6	10	8	9	15	8	3	2	67,6	62,2	66,4
2. dolgo po notah	33	27	35	16	19	14	11	11	11	10	1	1	59,6	68	61,6
3. začetki	11	13	25	27	18	50	6	7	11	8	7	6	35,3	50,7	38,9
4. brez inštrumenta	12	21	24	23	20	44	6	11	11	4	10	3	39,2	55,6	43,1
5. petje tonov	6	12	20	29	16	61	0	5	16	10	10	4	29,4	43,6	32,8
6. list papirja	0	3	4	8	12	117	0	0	1	0	4	40	7,2	3,1	6,2
7. neslišno, premikanje prstov	2	7	25	26	28	56	0	8	7	9	9	12	26,8	35,6	28,9
8. družina/ prijatelj	32	26	27	23	21	15	5	6	11	6	8	9	57,2	45,3	54,4
POVPREČJE POVPR. VREDNOSTI													40,3	45,5	41,5

* Za lažjo obdelavo in primerjavo podatkov smo odgovore pretvorile v številčne vrednosti: vedno – 100, zelo pogosto – 80, pogosto – 60, redko – 40, zelo redko – 20 in nikoli – 0, nato pa smo s pomočjo teh številčnih vrednosti izračunale povprečja, ki jih lahko med sabo primerjamo.

Graf 8 Kako se uči skladbo na pamet?

Iz tabele in grafov je razvidno, da pretiranega odstopanja rezultatov med dijaki in učenci ni. Največ učencev in dijakov se skladbo na pamet uči tako, da krajše dele ponavljajo večkrat in jo najprej igrajo dolgo po notah.

Drugo hipotezo lahko potrdimo, ker dijaki v večini primerov uporabljajo različne metode učenja na pamet pogosteje kot učenci (višje povprečne vrednosti). To smo pričakovali, vendar so tudi povprečja pri učencih v nekaterih primerih precej visoka in višja od dijakov (krajši deli, član družine).

Po našem mnenju je povprečje povprečnih vrednosti pri dijakih dokaj nizko (45,5) saj bi glede na zahtevnost programa, ki ga vadijo, njihovo starost in znanje pričakovale večje odstopanje od povprečnih vrednosti učencev, ki so jim dokaj blizu (40,3). Morda dijaki poznajo načine učenja na pamet, vendar jih ne uporabljajo dovolj pogosto zaradi preobremenjenosti s številnimi obveznostmi v in izven šole (ostali glasbeni predmeti, orkestri, gimnazija ipd.). Pri teh rezultatih pa je potrebno upoštevati tudi dejstvo, da se igranje na pamet ne zahteva pri vseh instrumentih, zato so lahko rezultati nižji tudi zaradi tega dejavnika.

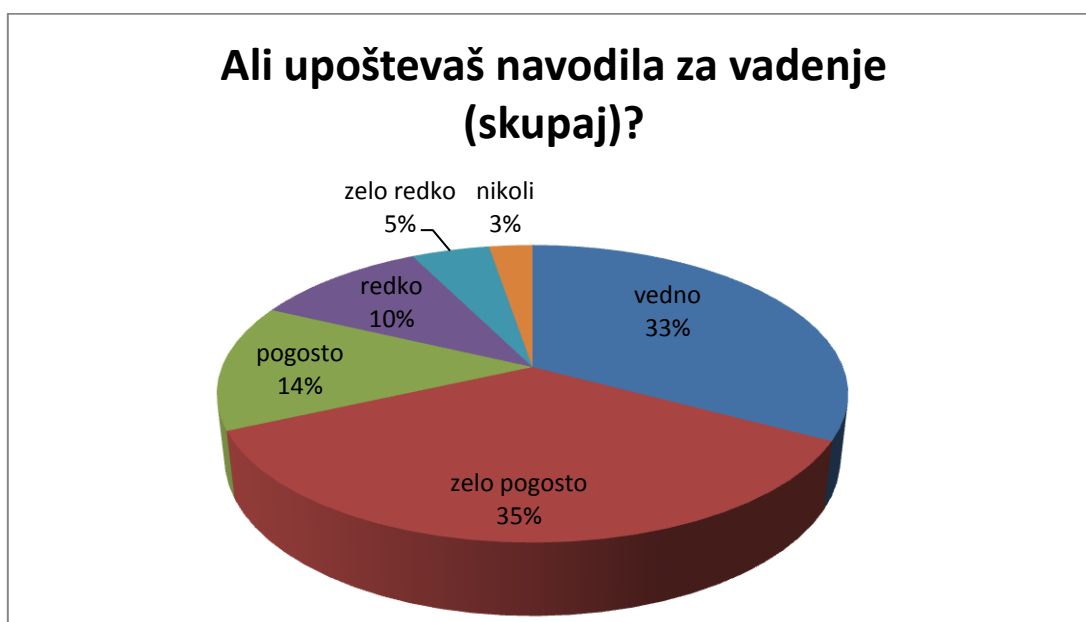
9. vprašanje: **Ali upoštevaš navodila za vadenje, ki ti jih napiše ali pove tvoj učitelj?**

Tabela 9 Ali upoštevaš navodila za vadenje, ki ti jih napiše ali pove tvoj učitelj?

Odgovor/stopnja:	osnovna stopnja	srednja stopnja	skupaj
vedno – 100*	47	15	62
zelo pogosto - 80	47	20	67
pogosto- 60	21	5	26
redko – 40	18	2	20
zelo redko – 20	6	3	9
nikoli – 0	5	0	5
povprečna vrednost	73,3	78,7	74,6

*Za lažjo primerjavo in obdelavo podatkov smo odgovore pretvorile v številčne vrednosti: vedno – 100, zelo pogosto – 80, pogosto – 60, redko – 40, zelo redko – 20 in nikoli – 0 in s pomočjo teh vrednosti izračunale povprečje.

Graf 9 Ali upoštevaš navodila za vadenje, ki ti jih napiše ali pove tvoj učitelj?

Na to vprašanje je večina učencev in dijakov izbralo odgovor »zelo pogosto«, takoj zatem (presenetljivo) sledi odgovor »vedno«, najmanj učencev pa je izbralo »nikoli«, kar smo tudi pričakovale. Veseli nas skupna visoka povprečna vrednost odgovora (74,6), ki pove, da večina učencev v veliki meri upošteva navodila mentorjev.

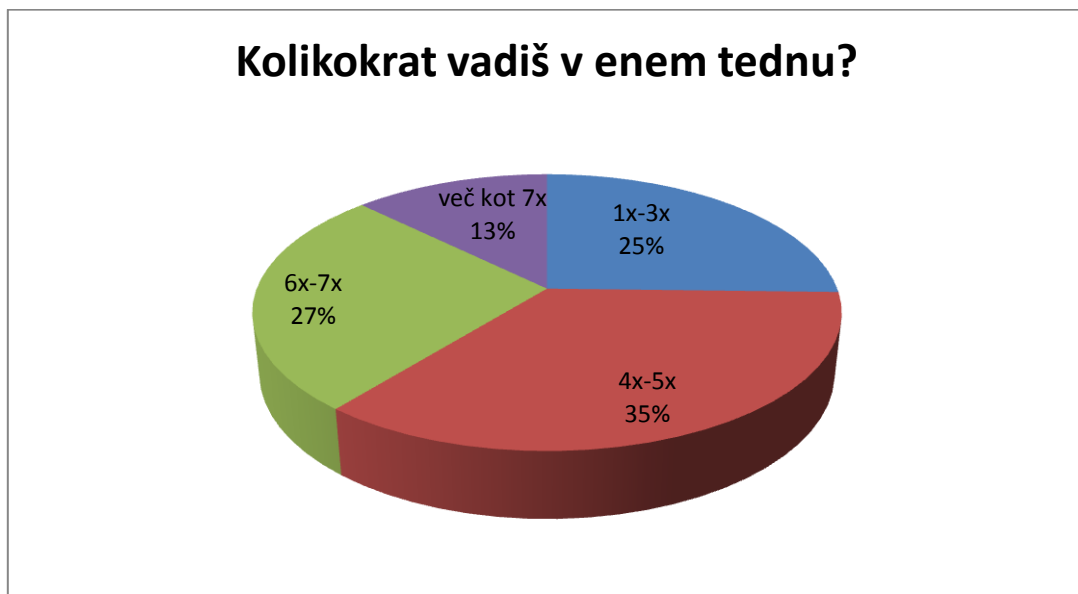
Iz tabele je razvidno, da sta si povprečni vrednosti dijakov (78,7) in učencev (73,3) precej blizu skupaj, kljub temu pa je pri dijakih nekoliko višja, kar potrjuje našo tretjo hipotezo, da dijaki bolj upoštevajo navodila za vadenje kot učenci.

10. vprašanje: **Kolikokrat vadiš v enem tednu (če ne šteješ ure inštrumenta)?**

Tabela 10 Kolikokrat vadiš v enem tednu (če ne šteješ ure inštrumenta)?

Odgovor:	1x-3x	4x-5x	6x-7x	več kot 7x	skupaj
Število odgovorov:	48	67	50	24	189

Graf 10 Kolikokrat vadiš v enem tednu (če ne šteješ ure inštrumenta)?

Večina učencev in dijakov je pri tem vprašanju izbrala odgovor 4x-5x, kar je bilo za pričakovati. Večina jih ima uro enkrat do dvakrat na teden, ostale dneve pa vadijo. Najredkeje je bil izbran odgovor več kot 7x.

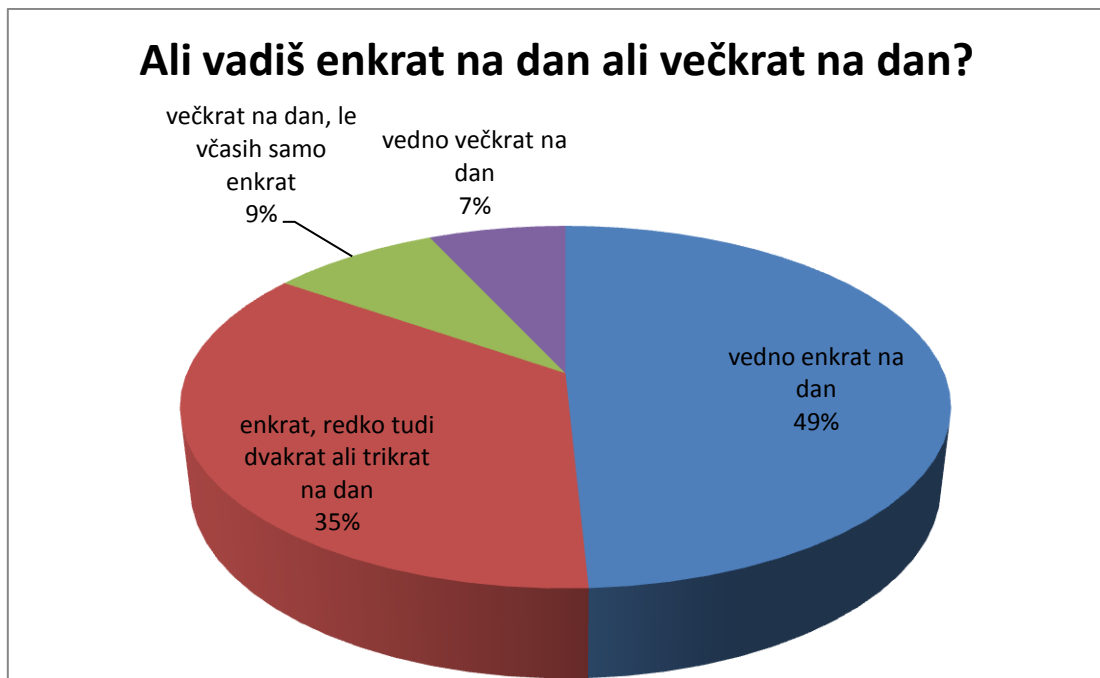
Zelo visok je delež učencev, ki vadijo 1x-3x na teden, kar bi bilo potrebno izboljšati.

11. vprašanje: **Ali vadiš enkrat na dan ali večkrat na dan?**

Tabela 11 Ali vadiš enkrat na dan ali večkrat na dan?

Odgovor:	vedno enkrat na dan	enkrat, redko tudi dvakrat ali trikrat na dan	večkrat na dan, le včasih samo enkrat	vedno večkrat na dan	skupaj
Seštevek odgovorov:	93	67	16	13	189

Graf 11 Ali vadiš enkrat na dan ali večkrat na dan?

Rezultati pri tem vprašanju so bili zelo zanimivi. Presenečene smo bile, da skoraj polovica učencev in dijakov vadi le enkrat na dan, le slaba sedmina pa večkrat na dan, čeprav je veliko bolj učinkovito vaditi večkrat na dan (s presledki in odmorom, v katerem si lahko spočiješ in je nato vadenje bolj učinkovito in lažje).

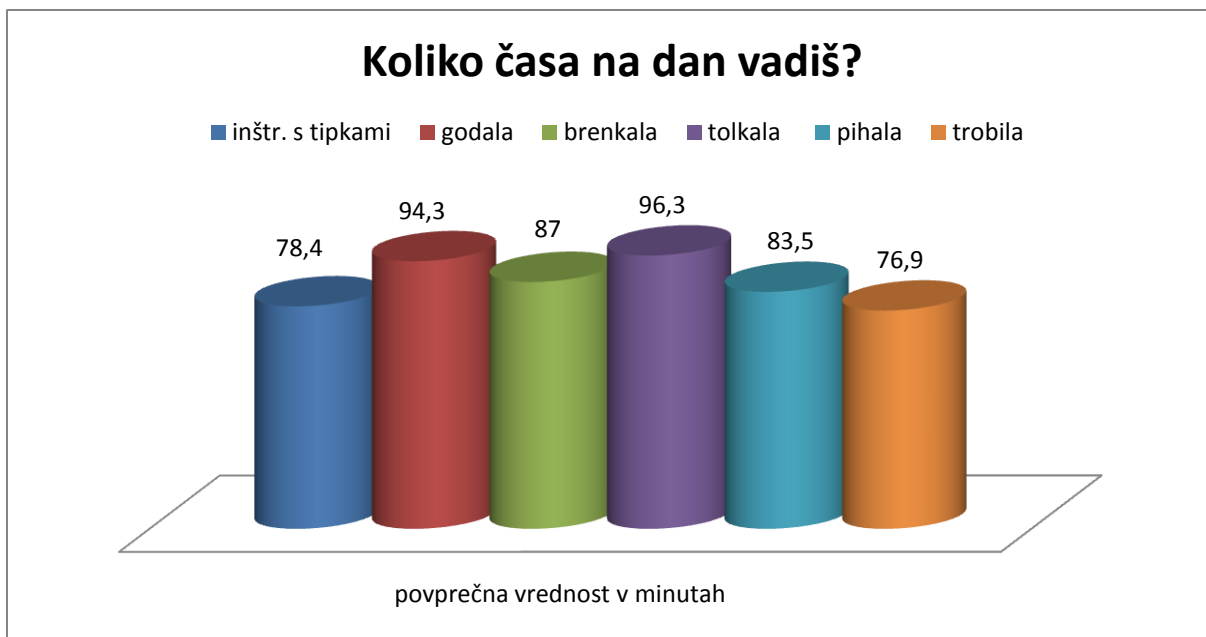
12. vprašanje: **Koliko časa na dan vadiš (v povprečju, če razporediš vadenje preko celega tedna)?**

Tabela 12 Koliko časa na dan vadiš?

Odgovor / skupina	inštr. s tipkami	godala	brenkala	tolkala	pihala	trobila	skupaj
0 – 15 min	3	2	2	1	2	3	13
15-30 min	17	7	7	2	5	7	45
30-60 min	19	5	8	1	19	7	59
1-1,5 ure	5	7	6	3	5	2	28
1,5-2,5 ure	11	0	4	5	0	3	23
2,5-3,5 ure	1	7	1	0	5	0	14
več kot 3,5 ure	2	0	2	0	1	2	7
skupaj učencev	58	28	30	12	37	24	189
povprečna vrednost*	78,4 min	94,3min	87min	96,3min	83,5min	76,9min	84,1min

* Pri računanju povprečne vrednosti smo vzele zgornje število iz vsakega območja (15 min, 30 min, 60 min, 90 min, 150 min, 210 min in 270 min).

Graf 12 Koliko časa na dan vadiš?

Za to vprašanje smo postavili hipotezo, da največ vadijo učenci, ki igrajo instrumente s tipkami, sledili naj bi jim godalci, brenkalci, tolkalci, pihalci in trobilci. Izkazalo se je, da je vrstni red drugačen: tolkala, godala, brenkala, pihala, tipke in trobila.

Hipoteze ne moremo v celoti ovreči niti potrditi. Presenečeni smo bili nad rezultatom, da največ vadijo tolkalci. Trditev, da najmanj vadijo trobilci, je potrjena. Drži tudi zaporedje godala, brenkala in pihala (brez tolkal). Zanimivo je tudi, da učenci, ki igrajo instrumente s tipkami, ne vadijo bistveno več kot trobilci.

Visok rezultat tolkal bi lahko morda razložili z dejstvom, da vedno vadijo v glasbeni šoli (doma ne morejo imeti toliko zelo dragih inštrumentov), kjer ni toliko motečih dejavnikov kot doma (televizija, internet, bratje/sestre ipd.), ali pa zaradi raznolikosti in velikega števila inštrumentov, ki jih morajo obvladati, raje in več vadijo.

13. vprašanje: **Kdaj več vadiš?**

Tabela 13 Kdaj več vadiš?

Odgovor:	med tednom	med vikendom	enako med tednom in vikendom	skupaj
Število odgovorov:	48	89	52	189

Graf 13 Kdaj več vadiš?

Iz grafa je razvidno, da učenci in dijaki največ vadijo med vikendom, kar je tudi razumljivo, saj takrat nimajo toliko šolskih obveznosti.

Vendar je ne glede na to odstotek vadenja »čez cel teden enako« precej nizek, saj rednega dnevnega vadenja ni mogoče enako učinkovito nadomestiti z eno ali dvema »maratonskimi« vadenji med vikendom.

14. vprašanje: **Kdaj največ vadiš?**

Tabela 14 Kdaj največ vadiš?

Odgovor:	en dan pred uro z učiteljem	tik pred uro z učiteljem	po uri z učiteljem	skozi cel teden enako	skupaj
Število odgovorov:	63	20	8	98	189

Graf 14 Kdaj največ vadiš?

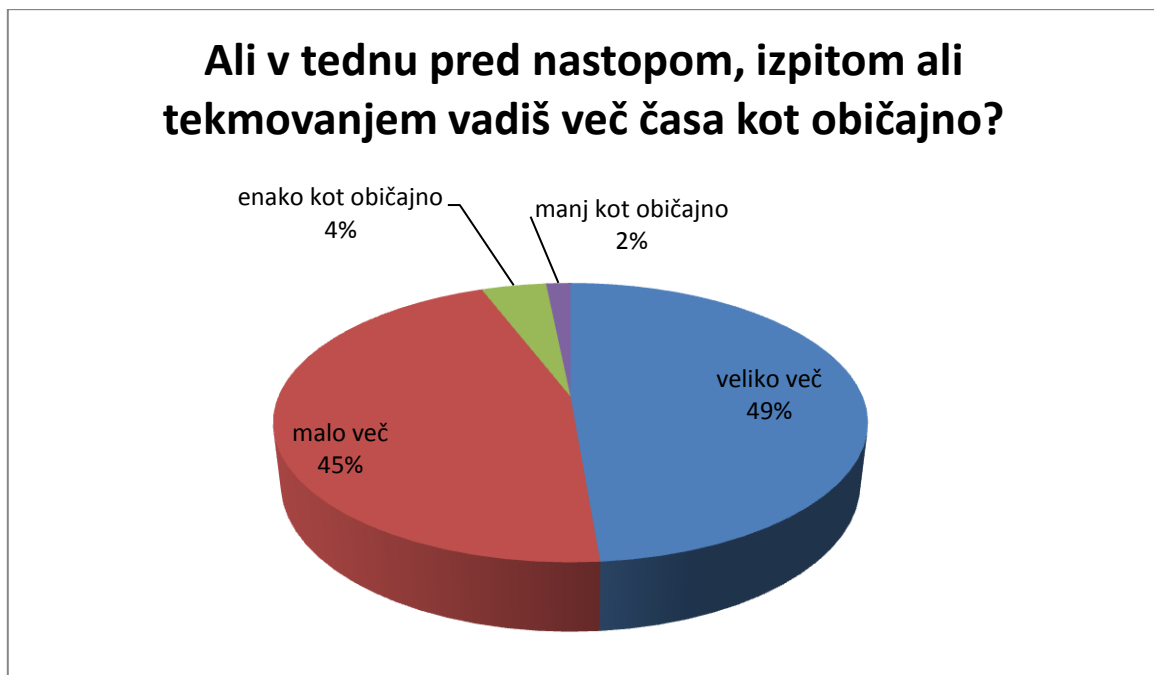
Pri tem vprašanju je dobro razvidno, da večina učencev vadi skozi cel teden enako. Vendar je zelo visok tudi odstotek učencev, ki največ vadijo en dan pred uro z učiteljem oz. tik pred uro z učiteljem (skupaj kar 44%). Najbolj učinkovito pa je vadenje, ki ga opravi le malo učencev – takoj po uri – takrat je snov, ki jo moramo popraviti, najbolj sveža. Na ta način si lahko prihranimo precej dela v prihodnjih dneh.

15. vprašanje: **Ali v tednu pred nastopom, izpitom ali tekmovanjem vadiš več časa kot običajno?**

Tabela 15 Ali v tednu pred nastopom, izpitom ali tekmovanjem vadiš več časa kot običajno?

Odgovor:	veliko več	malo več	enako kot običajno	manj kot običajno	skupaj
Število odgovorov:	92	86	8	3	189

Graf 15 Ali v tednu pred nastopom, izpitom ali tekmovanjem vadiš več časa kot običajno?

Rezultat je pričakovan, vendar nas je presenetilo, da ni bistvene razlike med veliko več in malo več, saj smo predvidevale, da bodo skoraj vsi učenci pred tekmovanjem, izpiti in nastopi vadili veliko več, ker bi se želeli čim bolj izkazati.

16. vprašanje: **Kako močno te k vadenju spodbujajo naslednji dejavniki?** Razvrsti od 1 – najmanj do 8 –najbolj.

Tabela 16 Kako močno te k vadenju spodbujajo naslednji dejavniki?

Odgovor:	starši s pohvalo ali nagrado	starši z grajo ali kaznijo	učitelj s pohvalo ali nagrado	učitelj z grajo ali kaznijo	prijatelji, s katerimi se družim	obiski koncertov	skladbe, ki so mi všeč	nastopi, tekmovanja, izpiti
Seštevek odgovorov:	934	578	956	631	818	791	1064	1032
Povprečna vrednost odgovorov:	4,94	3,06	5,06	3,34	4,33	4,19	5,63	5,46

Graf 16 Kako močno te k vadenju spodbujajo naslednji dejavniki?

Iz tega vprašanja na anketnem vprašalniku smo ugotovile, da najstnike k vadenju najbolj spodbudijo skladbe, ki so jim všeč. V peti hipotezi smo predvidele, da učence za vadenje najbolj motivirajo nastopi, tekmovanja in izpiti, šele nato skladbe, ki so jim všeč. V resnici se je izkazalo, da so nastopi na drugem mestu. Na tretje mesto smo postavile učitelja z grajo ali kaznijo, ki pa je v anketi šele na predzadnjem mestu, na tretjem mestu pa je učitelj s pohvalo in nagrado.

Presenečene smo bile, da med najvišjo in najnižjo vrednostjo ni bilo večje razlike. To pomeni, da vsakega učenca k vadenju spodbudi kaj drugega. Graja in kazen na splošno ne delujeta vzpodbudno na učence in dijake. Peta hipoteza je bila torej nepravilna.

17. vprašanje: **Kako vplivajo starši na tvoje vadenje?**

Tabela 17 Kako vplivajo starši na tvoje vadenje?

Odgovor:	Me silijo, da moram vaditi.	Me zelo spodbujajo, velikokrat tudi vadijo z mano.	Me spodbujajo.	Me ne spodbujajo.	Nasprotujejo vadenju, ker jim gre na živce.	skupaj
Število odgovorov:	18	26	131	10	4	189

Graf 17 Kako vplivajo starši na tvoje vadenje?

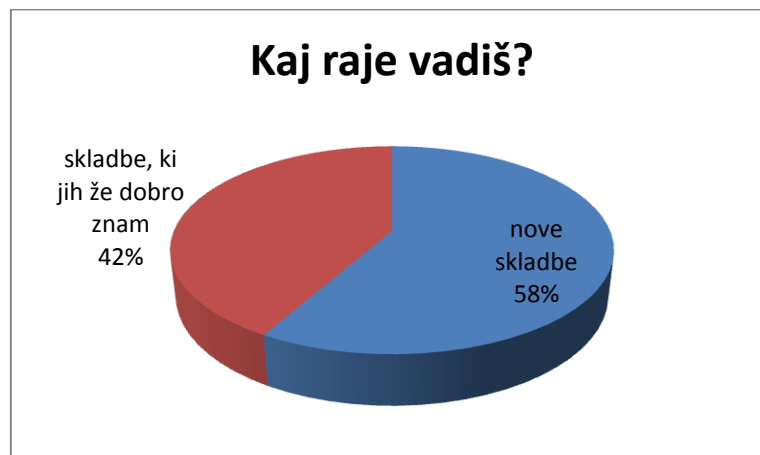
Glede na število odgovorov smo ugotovile, da večina staršev učence in dijake spodbuja ali pa zelo spodbuja pri vadenju. Zdi se nam presenetljivo, da kar desetino učencev starši silijo k vadenju, nekateri pa celo nasprotujejo vadenju, ker jim gre na živce. Iz lastnih izkušenj vemo, da sta podpora in sodelovanje staršev pri vadenju in lep odnos do našega igranja zelo pomembna, zato nas je visok odstotek negativnega odnosa staršev (17% - ne spodbujajo, nasprotujejo, silijo) kar malo zaskrbel.

18. vprašanje: Kaj raje vadiš?

Tabela 18 Kaj raje vadiš?

Odgovor:	nove skladbe	skladbe, ki jih že dobro znam	skupaj
Seštevek odgovorov:	110	79	189

Graf 18 Kaj raje vadiš?

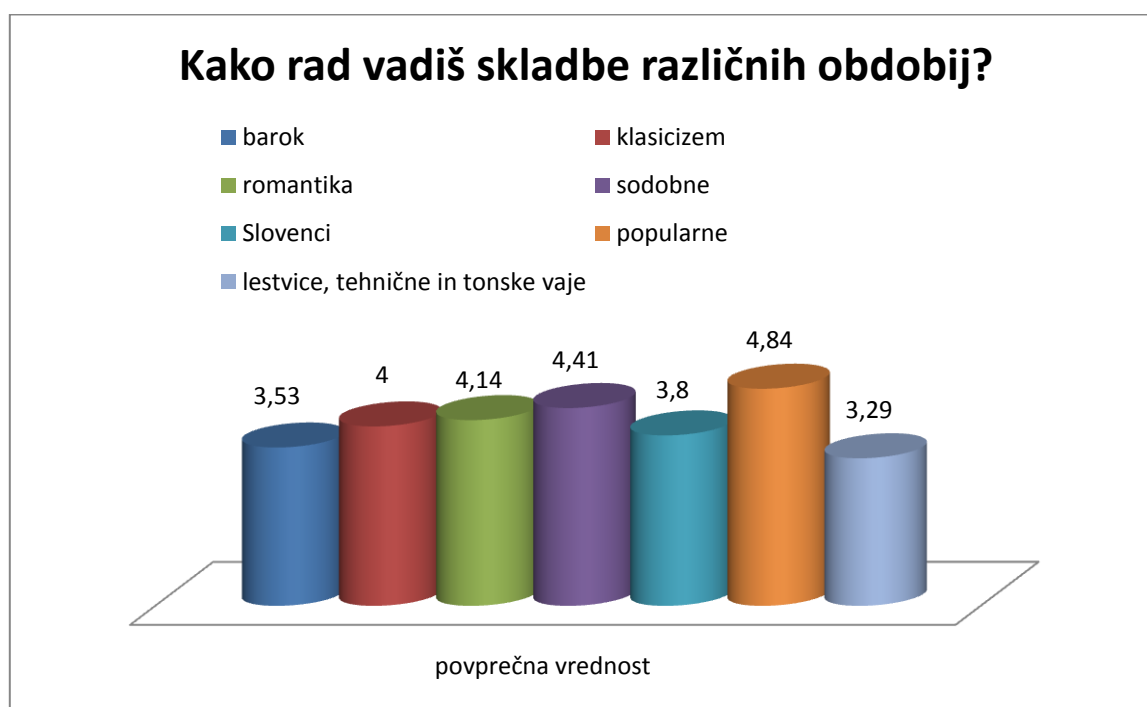
Iz grafa lahko razberemo, da dijaki in učenci raje vadijo nove skladbe kot tiste, ki jih že dobro obvladajo ali dolgo igrajo. Ta rezultat smo pričakovale, saj tudi same raje vadimo nove skladbe, ker se s tem naučimo novih tehnik in osvojimo nova glasbena znanja.

19. vprašanje: **Kako rad vadiš skladbe različnih obdobj?** Razvrsti od 1 (sploh ne maram) do 7 (najraje).

Tabela 19 Kako rad vadiš skladbe različnih obdobj?

Odgovor:	barok	klasicizem	romantika	sodobne	Slovenci	popularne	lestvice
Seštevek odgovorov:	667	755	782	833	718	915	622
Povprečna vrednost odgovorov:	3,53	4,0	4,14	4,41	3,80	4,84	3,29

Graf 19 Kako rad vadiš skladbe različnih obdobj?

Pričakovale smo, da učenci in dijaki najmanj radi vadijo lestvice in baročne skladbe, saj so nam najtežje za učenje in nekako tuje, lestvice in tonske vaje znajo biti še posebej suhoparne. Tudi same najraje vadimo popularne in sodobne skladbe, ki jih tudi najraje poslušamo, zato nas rezultat ni presenetil.

20. vprašanje: **Ali bi več vadil, če bi si skladbe lahko izbiral povsem sam, po svojem okusu?**

Tabela 20 Ali bi več vadil, če bi si skladbe lahko izbiral povsem sam, po svojem okusu?

Odgovor:	Da, saj mi skladbe, ki jih igram zdaj, sploh niso všeč.	Ne, saj so mi skladbe že zdaj všeč.	Ne, vadam zelo rad, tudi če mi skladba ni najbolj všeč.	skupaj
Število odgovorov:	87	71	31	189

Graf 20 Ali bi več vadil, če bi si skladbe lahko izbiral povsem sam, po svojem okusu?

Skoraj polovico dijakov in učencev ni zadovoljna s skladbami, ki se jih morajo učiti. Poleg tega je 16% učencev, ki vadijo radi, tudi če jim skladbe niso najbolj všeč, kar pomeni, da je učencev, ki niso preveč zadovoljni s skladbami, več kot polovico. S tem rezultatom se je potrdila šesta hipoteza, saj bi učenci in dijaki raje vadili, če bi imeli več možnosti pri izbiri skladbe. Zavedamo se, da so za pouk inštrumenta predpisani učni načrti in program za izpite, vendar bi bilo dobro, če bi učitelji v čim večji meri poskušali upoštevati tudi naše želje.

21. vprašanje: Kje najpogosteje vadiš?

Tabela 21 Kje najpogosteje vadiš?

Odgovor:	Imam svojo sobo, v kateri vadam.	v dnevni sobi ali kuhinji	v glasbeni šoli	drugo	skupaj
Število odgovorov:	136	33	11	9	189

Graf 21 Kje najpogosteje vadiš?

Večina dijakov in učencev je odgovorila, da vadijo v svoji sobi. Domnevale smo, da bo odstotek učencev, ki vadijo v glasbeni šoli, višji, in sicer zaradi pomanjkanja časa ali pa zaradi instrumentov, saj večina tolkalistov in harfistov doma nima razpoložljivega instrumenta. Vendar smo se nato spomnile, da so učilnice v glasbeni šoli zelo zasedene in tako večina učencev opravi vadenje kar doma.

2.3. INTERVJUJI O VADENJU S PROFESORICAMI GŠ CELJE

O vadenju njihovih učencev in dijakov smo povprašale tri profesorice Glasbene šole Celje, ki poučujejo različne instrumente. Prijazno so nam razkrile svoje misli in »recepte« za uspešno vadenje.

Jelena Dukić-Segečič, prof. klavirja

Slika 3 (vir: spletna stran GŠ Celje)

1. Ali ste v času vašega šolanja vedno radi vadili?

Ne vedno, še posebej ne v nižji glasbeni šoli.

2. Katere načine vadenja najpogosteje priporočate svojim učencem?

Odvisno od problema oz. mesta, ki ga je potrebno zvaditi. Pri vadenju klavirja obstaja veliko načinov vadenja, odvisno od tega, ali se trudimo za izboljšanje na področju tehnike, tona, pulzacije ali pedala...

3. Koliko časa na uri z učencem posvetite navodilom za vadenje?

Ko mi učenec odigra skladbo, slišim, na čem je potrebno še delati in nato predstavim načine vadenja, s katerimi bo igranje izboljšal. Navodila nato zapišem v beležko. Porabljeni čas je odvisen od dolžine skladbe, starosti učenca in od konkretnega problema, ki ga je potrebno rešiti oz. zvaditi.

4. Kaj po vašem mnenju predstavlja največje težave pri domačem vadenju vaših učencev?

Ne vadijo po navodilih, prehitro odnehajo (mislijo, da je neko mesto že v redu, ko še ni), skladbe samo preigravajo od začetka do konca ali preprosto vadijo premalo.

5. Kako motivirate svoje učence za vadenje? Kaj jih po vaših izkušnjah najbolj spodbudi k vadenju?

To je osnovno vprašanje pedagogike instrumentalnega pouka. Bilo bi krasno, če bi obstajal preprost odgovor na to vprašanje, vendar pedagogi vemo, da temu ni tako. Na to temo bi bilo zelo dobro organizirati seminar, vendar ga do sedaj še nisem zasledila. Osebno verjamem v to, da si mora pedagog v prvi vrsti zaslužiti zaupanje in simpatijo učenca. Če ga bo pedagog »osvojil« s svojo osebnostjo, s spoštljivim pristopom do njega in pouka, bo učenec tudi raje vadil. Učence motivirajo tudi skladbe, ki so jim všeč in javni nastopi.

6. Kaj storite, če učenec na uro pride nepripravljen?

Vprašam ga, zakaj ni vadil - ali ga ni bilo doma ali ni bilo časa ali si ga preprosto ni vzel itd. Z njim vadim pri uri. Naročim mu, da mora naslednjič priti boljše pripravljen in upam, da bo res tako.

Petra Arlati-Kovačič, prof. violine

Slika 4 (vir: osebni arhiv PAK)

1. Ali ste v času vašega šolanja vedno radi vadili?

V času svojega šolanja nisem vedno rada vadila instrumenta, najhuje je bilo v času pubertete, ko sem celo želela prenehati z obiskovanjem glasbene šole. Šele kasneje sem dojela, da je dnevno vadenje kot osebna higiena in je najnujnejše pač potrebno opraviti, če želiš dosežati zastavljene cilje, saj je kasnejše »pobiranje« mnogo težje, kot redno vzdrževanje določenih tehničnih prvin. Kar se tiče vadenja inštrumenta, imam še danes vzpone in padce.

2. Katere načine vadenja najpogosteje priporočate svojim učencem?

Svojim učencem vedno priporočam že preverjene metode – vaditi počasi, v ritmičnih in lokovnih načinih, svetujem (ne vedno) uporabo metronoma itd. Predvsem pa redno in dosledno delo!

3. Koliko časa na uri z učencem posvetite navodilom za vadenje?

Z nekaterimi vadim več, z drugimi manj. Učenec, ki ima dobre delovne navade, se najpogosteje tudi drži nekih ustaljenih navodil. Tistim učencem, ki nimajo delovnih navad, pa posvetim več časa za navodila. Potem je vse odvisno od učenčevega cilja in volje, kako ta cilj doseči.

4. Kaj po vašem mnenju predstavlja največje težave pri domačem vadenju vaših učencev?

Največjo težavo po mojem mnenju predstavlja nezbranost. Če si z glavo pri stvari, boš cilj dosegel mnogo hitreje, kot če zraven razmišljaš še o drugih stvareh in nisi osredotočen na dosego cilja. Pogosto pravimo, da so učenci preobremenjeni. To delno sicer drži, vendar je skrivnost uspeha v urniku. Če si dan pravilno razporediš, redna vaja ne sme izostati. Z zbranim, resnim in odgovornim pristopom je uspeh zagotovljen!

5. Kako motivirate svoje učence za vadenje? Kaj jih po vaših izkušnjah najbolj spodbudi k vadenju?

Bistvo je v cilju, ki ga učenec bodisi ima ali nima. Nekatere motivirajo že sami nastopi, nekateri imajo bolj dolgoročne cilje in potem po malih korakih dosežemo tisti vrh, ki ga je učenec pripravljen doseči. Učence skušam motivirati tako, da jim vlivam pogum, jim s svojim instrumentom pokažem, da so vsi cilji na dosegu roke – seveda pa je vse odvisno od učenca. Nekatere motivira igranje koncertov. S takimi je najlažje, tak učenec se ne bo izogibal vadenju še tako neprijetne tehnike. Torej, če povzamem – vedno najprej skušam odkriti učenčev cilj in na podlagi tega vem, kaj jih bo najbolj spodbudilo k samostojnemu vadenju.

6. Kaj storite, če učenec na uro pride nepripravljen?

Tudi to se zgodi. Vedno povprašam po razlogu, zakaj je nepripravljen, šele potem odreagiram temu primerno. Če je razlog dovolj tehten, vadim z njim pri uri in mu skušam pomagati. Če pa ni pravega razloga za njegovo nepripravljenost, znam pokazati tudi svojo drugo, bolj strogo plat. Prav gotovo nisem za to, da bi vadili na urah in s tem podpirali takšne in drugačne izgovore. Pogovorim se z njimi, če to ne privede do želenega rezultata, se nato pogovorim tudi s starši.

Ajša Svetlin, spec. kitare

Slika 5 (vir: spletna stran GŠ Celje)

1. Ali ste v času vašega šolanja vedno radi vadili?

V času šolanja nisem vedno rada vadila. Nižjo stopnjo šolanja sem hotela celo predčasno zaključiti, vendar me je na srečo mamina in učiteljčina spodbuda prepričala, da sem šolanje zaključila in nato še nadaljevala.

2. Katere načine vadenja najpogosteje priporočate svojim učencem?

Priporočam:

- da čim več skladb, etud, tehničnih vaj učenci vadijo po taktih oz. frazah, tako da enkrat pogledajo in zaigrajo takt po notah, nato pa ga takoj skušajo ponoviti na pamet. Vadba tako postane bolj slušno usmerjena in spodbuja uporabo melodičnega, harmonskega, ritmičnega in ne le prstnega spomina;
- da doma vadijo s poslušanjem posnetkov vadenja pri pouku kitare in priloženim listom, na katerem je opisan postopek vadbe. Ob poslušanju posnetka gledajo v note in zraven ploskajo, štejejo, pojejo tone melodije (da usvojijo ritem in petje tonov melodije). Nato si ob poslušanju posnetka v mislih predstavljajo prste, po posluhu ugotavljajo tone, poslušajo dinamiko in ugotavljajo "čistočo" tehničnega izvajanja;
- da vadijo s petjem tonov, z glasnim ali pojočim muzikalno-interpretativnim štetjem z dihanjem med frazami;
- da pri iskanju interpretacije med igranjem pojejo ali pojoče štejejo ter pri tem upoštevajo izvajalne oznake. Ali pa si o skladbah izmišljujejo zgodbe in pojejo fraze s posnemanjem glasov njihovih junakov iz zgodb;
- da vadijo z vsako roko posebej (še posebno najtežje takte). Kadar vadijo z desno roko, zadušijo strune z levo roko in pojejo tone ali štejejo;
- da skladbe poleg prstnega in oblikovnega spomina vadijo tudi slušno tako počasi, da zmeraj slišijo en ton ali akord (barvo akorda) vnaprej, tik preden ga zaigrajo. Običajno lahko učenci tako vadijo šele, ko skladbo že zelo dobro usvojijo na pamet;
- da skladbe vadijo v mislih in si pri tem predstavljajo prste, slišijo tone, barve akordov, ... (ločeno z vsako roko, najtežje takte, začetke in konce delov, ...);
- da najtežje takte vadijo zelo počasi. Lahko z metronomom, na različne ritmične načine, ali jih ponavljajo v mislih (pri tem si predstavljajo položaj prstov, slišijo tone v mislih);
- da skladbe preigrajo in jih posnamejo ob koncu vadbe. Večkratno dnevno preigravanje skladb priporočam vsaj teden ali dva pred nastopom, da nastopajoči pridobijo "mentalno in fizično" kondicijo;
- da v začetnem obdobju štejejo s stopalom in na glas, kasneje z uporabo metronoma;

- da skladbo harmonsko analizirajo in oblikovno razdelijo na dele, kar pomaga pri pomnjenju le-te;
- pri igranju enoglasnih skladb začetnikom priporočam, da ob igranju pojejo tone na glas, na nastopih pa v mislih (najmlajši imajo na nastopih ponavadi težave s koncentracijo, zato jim petje pomaga pri ohranjanju pozornosti na igranju). Muzikalno petje tonov melodije najprej naglas, nato v mislih (z upoštevanjem dinamike, izvajalnih oznak) priporočam tudi vsem ostalim učencem, še posebno tistim, ki imajo na nastopih tremo;
- starejšim učencem, ki imajo več učne snovi, priporočam, da vodijo dnevnik vadbe, kamor zapisujejo dosežene cilje in učno snov, ki so jo vadili, pomembne ugotovitve, lahko tudi čas vadbe.

3. Koliko časa na uri z učencem posvetite navodilom za vadenje?

Približno pol učne ure porabim, da učenca pri vsaki uri učim vaditi po postopku vadenja, ki ga opisanega na listu v začetku leta razdelim vsem učencem in ga nato redno nosijo k pouku. Z njim seznanim tudi starše, ki jih povabim, da redno ali vsaj občasno sodelujejo pri pouku in pri vadenju doma.

V postopku so po točkah opisana navodila, kako vaditi in na kaj je potrebno biti pozoren pri vadbi. Ugotovila sem, da skupno vadenje skladb za nastope po postopku vadenja pri pouku pripomore k temu, da se učenec navadi tako vaditi tudi doma. Posledično tako tudi uspešno nastopa in se uči samostojnega vadenja. Pomembno je, da se učenec nauči postopek vadenja na pamet in nato pri pouku ali doma sam določa točke vadbe oz. si daje navodila. Reče si npr.: »Zapel bom tone melodije in zraven ploskal«. Nato to stori. Nato si reče: »Vadil bom z levo roko in pri tem štel dobe in pazil na držo rok ...«

4. Katere so po vašem mnenju največje težave, s katerimi se učenci soočajo pri vadenju doma?

Težave nastopijo, če učenec ne ve, na kakšen način bi vadil in skladbe doma le preigrava od začetka do konca, če nima discipline in določenih ciljev, zakaj bi vadil, če starši otrok ne spodbujajo k vadbi ali imajo negativen oz. nespoštljiv odnos do katerekoli zvrsti glasbe, ki jo učenec igra in vadi.

Tudi zunanji dejavniki, kot so nemir sostanovalcev ali hrup, onemogočajo učencem, da bi se lahko med vadbo poslušali in skoncentrirano vadili.

5. Kako motivirate svoje učence za vadenje? Kaj jih po vaših izkušnjah najbolj spodbudi k vadenju?

- Z vzpostavljanjem enakovrednega neavtoritativnega odnosa do učenca, z željo da bi na čim bolj zanimiv in zabaven način približala učno snov in ga navdušila za glasbo.

- Z učencem skupaj izbereva skladbo, ki jo bo nastopal, nato določim datum nastopa. Tako ima učenec cilj.

- Skupna vadba po postopku vadenja (ki ga učenec nosi k pouku) pri urah prav tako pripomore in motivira učence k vadbi, saj ugotovijo, kako veliko lahko naredijo, če le poznajo postopek in načine vadbe.

- Učence k vadbi spodbudi iskrena pozitivna kritika. Po zaigrani skladbi učencu povem, kaj je dobro zaigral, potrudim se, da poiščem najboljše stvari. Nato šele izpostavim ali učenec sam izpostavi, kaj bi lahko še bolje zaigral.
- Pogovor z učencem o ciljih in natančna razlaga, kako je potrebno skladbo usvojiti, kaj je potrebno izboljšati, da bi jo lahko ocenili z dobro oceno.
- Ustvarjanje lastnih skladb, improvizacija itd. Ko učenec usvoji kadenco, si nato ob igranju akordov izmisli – zapoje lastno melodijo o določenem predmetu, živali, dogodku, ki se mu je pripetil ipd.
- Skupno izbiranje skladb za nastop, igranje najljubših skladb ali popevk po posluhu ipd. Učenca vprašam, katera skladba ali popevka mu je všeč. Nato ga to skladbo glede na učenčeve zmožnosti naučim, čeprav samo njeno melodijo. Če je ritmično pretežka, jo posnamem na kaseto, da jo učenec doma ali pri pouku vadi po posluhu.
- Snemanje učenčevih usvojenih ali ustvarjenih skladb. Ob koncu leta zberem posnetke in učencu za nagrado podarim zgoščenko z njegovimi usvojenimi ali ustvarjenimi skladbami.
- Improviziran nastop s pohvalo pred starši ob koncu učne ure. K pouku povabim starše, ki poslušajo in ploskajo v zadnjem delu ure, ko učenec nastopa s skladbo, ki jo najbolj obvlada. Po nastopu sledi le aplavz in pohvala. Učenec tako zaključi učno uro z občutkom, da nekaj zna, kar je največja spodbuda za nadaljnjo vadbo doma.
- Učence k vadenju najbolj spodbudi skladba, ki jo zelo dobro obvladajo na pamet in jim je všeč. Zato skladbe, ki jih imajo učenci radi in jih znajo, na uri večkrat ponavljajo, tudi veliko kasneje – čez leto ali dve. Tako učenec zbira repertoar najljubših skladb, ki jih je sposoben zaigrati kadarkoli ob različnih priložnostih (nastop v šoli, obisk sorodnikov ipd.). Te skladbe mu dajo občutek, da zna že marsikaj zaigrati in da je pravi glasbenik. Prav ta dober občutek, da že nekaj zna, da rad igra in nastopa, učence k vadbi najbolj spodbudi.

6. Kaj storite, če učenec na uro pride nepripravljen?

Učenca vprašam po vzrokih nepripravljenosti – zakaj ni vadil. Pri pogovoru se izogibam avtoritativnemu odnosu, ker vcepljanje strahu in občutka manjvrednosti ne pomaga nikomur, da vzljubi glasbo. Morda bi zaradi takšnega odnosa več vadil, toda glasbe zato ne bi imel nič raje. Moja naloga pa je, da učencem glasbo približam, da jo imajo radi.

Učenca nato poskušam motivirati za delo s tem, ko mu povem, da bi ga rada kmalu slišala nastopati. Spomnim ga tudi na bližajoč datum nastopa. Nato skupaj na pamet vadiva skladbo za nastop ali najbolj priljubljeno skladbo ali po moji presoji izbereva tisto, ki se jo je učenec sposoben naučiti na pamet v eni uri. Tako učenec ob koncu ure že nekaj zna. In to ga navadno spodbudi k vadbi doma. Če je mogoče, naučeno skladbo tudi posnameva, da jo lahko posluša doma, skupaj s prijatelji ali starši.

2.3.1. ANALIZA odgovorov INTERVJUJAVK

Iz odgovorov profesorice smo potegnile naslednje zaključke:

1. vprašanje: **Ali ste v času vašega šolanja vedno radi vadili?**

Povsem normalno je, da imamo obdobja, v katerih ne maramo vaditi, saj tudi naše profesorice, ki so zdaj poklicne glasbenice, niso vedno rade vadile.

2. vprašanje: **Katere načine vadenja najpogosteje priporočate svojim učencem?**

Svojim učencem najpogosteje priporočajo načine vadenja, ki smo jih po večini že opisale v teoretičnem delu raziskovalne naloge (počasno vadenje, večkratno ponavljanje krajših delov ipd.). Po njihovem mnenju je pri vadenju zelo pomembna zbranost, jasen cilj, ki ga želimo doseči pri vsakem vadenju, zbrano poslušanje, doslednost in redno vadenje.

3. vprašanje: **Koliko časa na uri z učencem posvetite navodilom za vadenje?**

Vse profesorice se strinjajo, da je pomembno, da za doseganje zelenih rezultatov učenci doma vadijo pravilno, zato tudi na urah veliko pozornosti posvetijo navodilom (tako ustnim kot pisnim) za vadenje. Ko učenec enkrat obvlada zakone vadenja, je za učenje novih skladb in vadenje potrebno manj časa.

4. vprašanje: **Kaj po vašem mnenju predstavlja največje težave pri domačem vadenju vaših učencev?**

Po njihovem mnenju največje težave pri domačem vadenju predstavljajo nezbranost, preigravanje skladb od začetka do konca, neredno vadenje, neorganizirano vadenje, predvsem pa pomanjkanje vadenja.

5. vprašanje: **Kako motivirate svoje učence za vadenje? Kaj jih po vaših izkušnjah najbolj spodbudi k vadenju?**

Profesorice se strinjajo (tako je pokazala tudi naša anketa), da učence k vadenju najbolj motivirajo skladbe, ki so jim všeč, jasni cilji, npr. nastopi oz. bližajoči se nastopi, pozitiven in spoštljiv odnos profesorja do njihovega igranja in njih samih in jasna navodila za vadenje, ki jih predpiše bodisi profesor ali pa sami sebi pri dnevnem vadenju.

6. vprašanje: **Kaj storite, če učenec na uro pride nepripravljen?**

Če učenec ali dijak ne vadi, vse profesorice najprej uporabijo pozitivno spodbudo, prav tako vadijo z njimi na uri ali posežejo za kakšno drugo skladbo, da bi bolj motivirale učenca. V skrajnem primeru se pogovorijo tudi s starši.

3. ZAKLJUČEK

Našemu dosedanjemu znanju smo z ustvarjanjem raziskovalne naloge dodale veliko novih informacij o vadenju tako s pisanjem teoretičnega dela kot s praktičnim delom raziskovanja – anketami in intervjuji. Poleg novih receptov in nasvetov, s katerimi bomo obogatili naše učenje in vadenje, smo se veliko naučile tudi o postopku raziskovanja, tako o iskanju literature kot o sestavljanju anketnega vprašalnika, nekaterih pravil, ki jih moramo upoštevati pri tem, kot tudi o izvedbi intervjuja. Ker smo želele, da ima naša naloga tudi neko praktično vrednost, smo s pomočjo teoretičnega dela naše naloge sestavile tudi Priročnik za vadenje, v katerem smo zbrale nasvete za vadenje, ki bodo našim sošolcem olajšale in popestrile vadenje. Na Priročnik smo še posebej ponosne, saj predstavlja nekakšen izbor izbora najboljših načinov vadenja, ki smo jih odkrivala v nalogi.

Pri raziskovalnem delu smo se srečale z nekaj manjšimi težavami, ki smo jih uspešno reševale sproti, z medsebojno pomočjo in s pomočjo našega mentorja. Na začetku našega dela si predvsem nismo predstavljale, da bo z nalogo tako veliko dela. Ob prebiranju literature in naloge se je vedno znova pojavila še kakšna »malenkost«, ki smo jo želele uvrstiti v nalogo, popraviljanje vrstnega reda odstavkov in poglavij, izločanje nepotrebne besedila, citiranje virov, iskanje primernih besed za nek problem ipd. Imele smo kar nekaj težav z iskanjem literature o vadenju, ki je v slovenskem jeziku skorajda ni, zato smo brskale po angleških priročnikih. Pri sestavljanju anketnega vprašalnika in intervjuja nam je v veliki meri pomagal mentor, saj smo izmed prvotnih skoraj stotih vprašanj morale na koncu izbrati najbolj pomembna, poleg tega smo morale vprašanja in odgovore spremeniti v obliko, primerno za statistično obdelavo, na kar na začetku sploh nismo bile pozorne. Ugotovile smo, da je pri vsakem vprašanju potrebno razmišljati »vnaprej«, kako se bodo vprašanja »obnašala« pri obdelavi, kako jih bo možno predstaviti in predvsem, kako jih bodo razumeli anketiranci. Zaradi takšnega načina razmišljanja tudi pozneje z obdelavo nismo imele pretiranih težav. Ob koncu ankete smo dobile vrnjene le štiri nepravilno izpolnjene anketne vprašavnike. Verjetno zato, ker smo bile med izpolnjevanjem anket vedno prisotne v razredu in smo anketirancem takoj priskočile na pomoč, če kakšnega vprašanja niso razumeli.

Kar nekaj dejstev oz. hipotez, ki smo jih imele za »samoumevne« oz. smo sklepale, da se bodo potrdile v tej nalogi, se je izkazalo za nepravilne. Pogosto smo bile presenečene, ko sta tabela oz. graf pokazala nekaj čisto drugega, kar smo mislile, predvidevale oziroma imele za samoumevno že dolgo pred tem. Na ta način smo se prepričale o enem izmed osnovnih vodil in namenov raziskovanja : »Ne verjemi slepo ničemur, preveri vse. Rezultati te bodo velikokrat presenetili.«

Ugotovile smo, da učenci vadijo precej raje, kot smo predvidevale, manj radi pa nastopajo (prva hipoteza ovržena). Srednješolci pogosteje uporabljajo različne načine vadenja in učenja na pamet kot osnovnošolci, vendar razlika ni bila tako velika, kot smo sprva predvidevale (druga hipoteza potrjena). Večina učencev ne vadi vedno rada in vadi manj zaradi utrujenosti od ostalih aktivnosti. To smo tudi

pričakovale (tudi same se velikokrat po domačih nalogah in učenju težko pripravimo k vadenju). Velika večina učencev in dijakov si med vadenjem predstavlja neko stvar, osebo ali pojem iz njihovega okolja ali domišljije, ki jim popestri vadenje in igranje. Večina učencev in dijakov ima pri vadenju dovolj potrpljenja, saj ponavljajo mesta, ki jim ne gredo najbolje, vsaj trikrat. Srednješolci bolj upoštevajo navodila za vadenje kot osnovnošolci (tretja hipoteza potrjena). Večina učencev in dijakov vadi enkrat na dan, petkrat do šestkrat na teden po slabo uro in pol, kar se nam zdi zelo solidno. V nasprotju s pričakovanji največ vadijo tolkalisti, najmanj pa pianisti in trobilci (četrt hipoteza ovržena). Učence k vadenju najbolj spodbudijo skladbe, ki so jim všeč, nastopi/tekmovanja/izpiti in pohvala, najmanj pa kritika, kar je bilo v nasprotju z našimi pričakovanji, saj nas osebno prav kritika spodbudi k temu, da se bolj potrudimo (peta hipoteza ovržena). Učenci in dijaki malenkost raje vadijo nove skladbe kot tiste, ki jih že dobro znajo. Velika večina staršev svoje otroke spodbuja pri vadenju. Učenci in dijaki najraje vadijo popularne in sodobne skladbe, najmanj pa lestvice in tehnične vaje. Večina bi raje igrala in vadila drugačne skladbe, kot jih trenutno (šesta hipoteza potrjena). Velika večina jih vadi doma, v svoji sobi.

V intervjujih s profesoricami smo odkrile podobne stvari kot z rezultati ankete. Učence k vadenju najbolj spodbujajo skladbe, ki so jim všeč in razni nastopi. Povsem normalno je, da včasih ne vadimo radi. Najbolje je vaditi redno in dosledno, počasi, vedno s točno določenim ciljem, ki nas spodbuja k bolj zbranemu vadenju in k več vadenja. Zelo pomembno je tudi slediti navodilom za vadenje. Pomembno je vedeti čim več o vadenju in prilagajati vadenje problemom, ki jih trenutno rešujemo pri določeni skladbi. Potrebno je imeti potrpljenje in večkrat ponavljati isto mesto.

S to raziskovalno nalogo smo se naučile veliko novega, porodile pa so se nam tudi številne ideje, ki bi jih bilo zanimivo raziskati v prihodnosti. Najbolj bi nas zanimala še bolj podrobne razlike med vadenjem učencev različnih inštrumentov, katere načine posamezni inštrumenti bolj uporabljajo kot drugi in zakaj. Interesantno bi bilo primerjati vadenje učencev in dijakov med različnimi šolami po Sloveniji. Raziskali bi lahko povezave med količino in načini vadenja ter uspehi učencev, npr. oceno inštrumenta ali nagradami s tekmovanj. Tako bi morda še bolj zagotovo ugotovile, kateri načini najbolj učinkujejo in koliko časa na dan v resnici vadijo najboljši učenci in dijaki. Zanimivo, čeprav težko (npr. z enotedenskim opazovanjem ali vodenjem dnevnika), bi bilo tudi raziskati, koliko mislimo, da vadimo in koliko vadimo v resnici, saj velikokrat v čas vadenja vštevamo tudi nepričakovane odmore, telefonske pogovore in podobno. Zanimivo bi bilo izvesti tudi anketo med čim več učitelji, katere načine vadenja najpogosteje priporočajo, kaj menijo, da je pri vadenju najbolj pomembno in podobno.

Čeprav smo se s pisanjem naloge precej »namučile«, smo vse tri vesele, da smo se odločile za sodelovanje, še posebej ob koncu, ko je naloga končana. Upamo, da bo tudi naš Priročnik vsaj malo pripomogel k boljšemu vadenju naših sošolcev. Tudi v prihodnje bomo še raziskovale, saj se nam zdi takšna oblika učenja in ustvarjanja zelo zanimiva.

4. VIRI

4.1.LITERATURA

Coraggio, Peter: Perfect Practice, Neil A. Kjos Music Company, 2000

English Maris Barbara: Making Music at the Piano, Oxford University Press ,2000

Johnston, Philip: Not Until You've Done Your Practice, A FuturePerfect Book, 2000

Johnston, Philip: Practiceopedia – The music student's illustrated guide to practicing, PracticeSpot Press, 2007

Mavrič Primož: Kako vadim? Učni list za učence, izdelan 2006

Mavrič Primož: Proces in metode učenja klavirske skladbe, osnutek magistrske naloge, december 2009

Slovar slovenskega knjižnega jezika, DZS, 1994

4.2.INTERNETNE STRANI

<http://www.gsg.si/sl/ucenci/kako-vadimo-doma>, pridobljeno 12. 10. 2009

4.3.FOTOGRAFIJE

<http://www.glasbena-sola-celje.si/zbor.php>, pridobljeno 28. 2. 2010

5. KAZALA

5.1. KAZALO TABEL

Tabela 1 Ali rad vadiš?	34
Tabela 2 Kaj je po tvojem mnenju glavni razlog, da ne vadiš vedno rad?.....	35
Tabela 3 Ali meniš, da bi vadil več, če poleg šole ne bi imel ostalih interesnih dejavnosti?.....	36
Tabela 4 Ali rad nastopaš?.....	37
Tabela 5 Kako pogosto uporabljaš različne načine vadenja?	38
Tabela 6 Ali si med vadenjem oz. igranjem skladbe kdaj predstavljaš kakšno od naslednjih stvari? ...	40
Tabela 7 Ko vadiš določeno mesto, ki ti ne uspeva najbolje, kako ga ponavljaš?.....	41
Tabela 8 Kako se učiš skladbo na pamet?	43
Tabela 9 Ali upoštevaš navodila za vadenje, ki ti jih napiše ali pove tvoj učitelj?	45
Tabela 10 Kolikokrat vadiš v enem tednu (če ne šteješ ure instrumenta)?	46
Tabela 11 Ali vadiš enkrat na dan ali večkrat na dan?	47
Tabela 12 Koliko časa na dan vadiš?	48
Tabela 13 Kdaj več vadiš?.....	50
Tabela 14 Kdaj največ vadiš?	51
Tabela 15 Ali v tednu pred nastopom, izpitom ali tekmovanjem vadiš več časa kot običajno?	52
Tabela 16 Kako močno te k vadenju spodbujajo naslednji dejavniki?	53
Tabela 17 Kako vplivajo starši na tvoje vadenje?	54
Tabela 18 Kaj raje vadiš?	55
Tabela 19 Kako rad vadiš skladbe različnih obdobj?	56
Tabela 20 Ali bi več vadil, če bi si skladbe lahko izbiral povsem sam, po svojem okusu?.....	57
Tabela 21 Kje najpogosteje vadiš?	58

5.2.KAZALO GRAFOV

Graf 1 Ali rad vadiš?.....	34
Graf 2 Kaj je po tvojem mnenju glavni razlog, da ne vadiš vedno rad?	35
Graf 3 Ali meniš, da bi vadil več, če poleg šole ne bi imel ostalih interesnih dejavnosti?	36
Graf 4 Ali rad nastopaš?	37
Graf 5 Kako pogosto uporabljaš različne načine vadenja?.....	39
Graf 6 Ali si med vadenjem oz. igranjem skladbe kdaj predstavljaš kakšno od naslednjih stvari?	40
Graf 7 Ko vadiš določeno mesto, ki ti ne uspeva najbolje, kako ga ponavljaš?	41
Graf 8 Kako se učiš skladbo na pamet?	44
Graf 9 Ali upoštevaš navodila za vadenje, ki ti jih napiše ali pove tvoj učitelj?	45
Graf 10 Kolikokrat vadiš v enem tednu (če ne šteješ ure inštrumenta)?	46
Graf 11 Ali vadiš enkrat na dan ali večkrat na dan?	47
Graf 12 Koliko časa na dan vadiš?	49
Graf 13 Kdaj več vadiš?.....	50
Graf 14 Kdaj največ vadiš?.....	51
Graf 15 Ali v tednu pred nastopom, izpitom ali tekmovanjem vadiš več časa kot običajno?	52
Graf 16 Kako močno te k vadenju spodbujajo naslednji dejavniki?	53
Graf 17 Kako vplivajo starši na tvoje vadenje?.....	54
Graf 18 Kaj raje vadiš?	55
Graf 19 Kako rad vadiš skladbe različnih obdobj?	56
Graf 20 Ali bi več vadil, če bi si skladbe lahko izbral povsem sam, po svojem okusu?	57
Graf 21 Kje najpogosteje vadiš?	58

5.3.KAZALO SLIK

Slika 1: Tehnica.....	13
Slika 2: Sedem stopenj bridkosti	14
Slika 3 (vir: spletna stran GŠ Celje)	59
Slika 4 (vir: osebni arhiv PAK)	60
Slika 5 (vir: spletna stran GŠ Celje)	61

6. PRILOGE

6.1. ANKETNI VPRAŠALNIK

Pozdravljen/a!

Smo Ema, Ina in Eva in delamo raziskovalno nalogo o vadenju. Sestavile smo nekaj vprašanj, s katerimi želimo raziskati, kako vadiš. Anketni vprašalnik je anonimen, kar pomeni, da nihče ne bo vedel, kdo si ti in kakšni so tvoji odgovori. Zato te prosimo, da na vsa vprašanja odgovoriš čimbolj iskreno, kar nam bo v veliko pomoč. Že vnaprej se ti zahvaljujemo za iskrene odgovore in ti želimo veliko zabave pri izpolnjevanju vprašanj.

Obkroži ustrezno: UČENEC UČENKA DIJAK DIJAKINJA

Obkroži glavni instrument, ki se ga učiš v glasbeni šoli.

klavir orgle harmonika
violina viola violončelo kontrabas
kitara harfa
flavta klarinet saksofon oboa fagot
tolkala
trobenta pozavna tuba bariton rog
petje

1. Ali rad vadiš? vedno zelo pogosto pogosto redko zelo redko nikoli

2. Kaj je po tvojem mnenju glavni razlog, da ne vadiš vedno rad? Obkroži odgovor, ki najbolj velja zate.
 - a) enoličnost vadenja, dolgočasno ponavljanje
 - b) brezvezne skladbe
 - c) v vadenje me silijo starši
 - d) sem preveč utrujen od ostalih aktivnosti (šola, krožki)
 - e) drugo

3. Ali meniš, da bi vadil več, če poleg šole ne bi imel ostalih interesnih dejavnosti (npr. atletike, tenisa, plesnih vaj, verouka, tujih jezikov ipd.)?
 - a) da
 - b) ne
 - c) ostale dejavnosti ne vplivajo na moje vadenje

4. Ali rad nastopaš? vedno zelo pogosto pogosto redko zelo redko nikoli

5. Kako pogosto uporabljaš različne načine vadenja? Pri vsaki trditvi obkroži besedo, ki najbolj velja zate.

- Poslušam posnetke skladb, ki jih vadim.	Ved	ZePog	Pog	Red	Zel Red	Nik
- Skladbo si razdelim na krajše dele.	Ved	ZePog	Pog	Red	Zel Red	Nik
- Štejem ali udarjam ritem z nogo.	Ved	ZePog	Pog	Red	Zel Red	Nik
- Napišem si prstne rede (ali jih napiše učitelj).	Ved	ZePog	Pog	Red	Zel Red	Nik
- Velikokrat ponavljam manjši košček skladbe.	Ved	ZePog	Pog	Red	Zel Red	Nik
- Vadim z metronomom.	Ved	ZePog	Pog	Red	Zel Red	Nik
- Vadim na ritmične načine.	Ved	ZePog	Pog	Red	Zel Red	Nik
- Posnamem se in poslušam lastno igranje.	Ved	ZePog	Pog	Red	Zel Red	Nik

6. Ali si med vadenjem oz. igranjem skladbe kdaj predstavljaš kakšno od naslednjih stvari? Lahko obkrožiš **več odgovorov** in napišeš še svojega.

- a) osebo
- b) kraj
- c) drug inštrument
- d) sliko ali barve
- e) čustvo
- f) dogodek
- g) žival
- h) film ali sceno iz filma
- i) ob vadenju in igranju skladbe si nikoli ne predstavljam ničesar
- j) drugo

7. Ko vadiš določeno mesto, ki ti ne uspeva najbolje, kako ga ponavljaš? Obkroži odgovor, ki najbolj velja zate!

- a) Nikoli ne ponavljam istega mesta, vedno igram skladbo od začetka do konca.
- b) Dokler ga ne zaigram vsaj 1x pravilno.
- c) Dokler ga ne zaigram vsaj 3x pravilno.
- d) Dokler ga ne zaigram vsaj 7x pravilno.
- e) Dokler ga ne zaigram pravilno več kot 7x.

8. Kako se učiš skladbo na pamet? Obkroži en odgovor pri vsaki trditvi.

Ponavljam krajše dele večkrat, dokler mi ne zlezejo v prste in ušesa.

vedno zelo pogosto pogosto redko zelo redko nikoli

Skladbo igram dolgo po notah in potem nekega dne kar sama steče na pamet.

vedno zelo pogosto pogosto redko zelo redko nikoli

Učim se začenjati skladbo od različnih mest, da se lahko na nastopu ujamem.

vedno zelo pogosto pogosto redko zelo redko nikoli

Skladbo vadim tudi **brez** inštrumenta, igram jo v glavi (predstavljam si tone in prste), z zaprtimi očmi.

vedno zelo pogosto pogosto redko zelo redko nikoli

Skladbo vadim tudi **brez inštrumenta**, tako da **pojem tone ali prste**.

vedno zelo pogosto pogosto redko zelo redko nikoli

Celo skladbo na pamet **zapišem na list papirja**.

vedno zelo pogosto pogosto redko zelo redko nikoli

Skladbo vadim **neslišno, samo s premikanjem prstov po vrhu tipk ali strun**.

vedno zelo pogosto pogosto redko zelo redko nikoli

Ko skladbo že znam, jo za vajo v tednu pred nastopom večkrat zaigram od začetka do konca družinskim članom/prijateljem.

vedno zelo pogosto pogosto redko zelo redko nikoli

9. Ali UPOŠTEVAŠ navodila za vadenje, ki ti jih napiše ali pove tvoj učitelj? Obkroži en odgovor.

- a) vedno
- b) zelo pogosto
- c) pogosto
- d) redko
- e) zelo redko
- f) nikoli

10. Kolikokrat vadiš v enem tednu (če ne šteješ ure inštrumenta)?

- a) 1x-3x
- b) 4x ali 5x
- c) 6x ali 7x
- d) več kot 7x

11. Ali vadiš enkrat na dan ali večkrat na dan?

- a) vedno enkrat na dan
- b) enkrat, redko tudi dvakrat ali trikrat na dan
- c) večkrat na dan, le včasih samo enkrat
- d) vedno večkrat na dan

12. Koliko časa na dan vadiš (v povprečju, če razporediš vadenje preko celega tedna)?

- a) 0 min – 15 min
- b) 15 min – 30 min
- c) 30-60 min
- d) 1-1,5 ure
- e) 1,5-2,5 ure
- f) 2,5-3,5 ure
- g) več kot 3,5 ure

13. Kdaj več vadiš?

- a) med tednom
- b) med vikendom
- c) enako med tednom in vikendom

14. Kdaj največ vadiš?

- a) en dan pred uro z učiteljem
- b) tik pred uro z učiteljem
- c) po uri z učiteljem
- d) skozi cel teden enako

15. Ali v tednu pred nastopom, izpitom ali tekmovanjem vadiš več časa kot običajno?

veliko več malo več enako kot običajno manj kot običajno

16. Kako močno te spodbujajo k vadenju naslednji dejavniki? Razvrsti od 1 (najmanj) do 8 (najbolj).

- ____ starši s pohvalo ali nagrado
- ____ starši z grajo ali kaznijo
- ____ učitelj s pohvalo ali nagrado
- ____ učitelj z grajo ali kaznijo
- ____ prijatelji, s katerimi se družim
- ____ obiski koncertov
- ____ skladbe, ki so mi všeč
- ____ nastopi, tekmovanja, izpiti

17. Kako vplivajo starši na tvoje vadenje? Obkroži en odgovor!

- a) starši me silijo, da moram vaditi
- b) me zelo spodbujajo, velikokrat tudi vadijo z mano
- c) me spodbujajo
- d) me ne spodbujajo
- e) nasprotujejo vadenju, ker jim gre na živce

18. Kaj raje vadiš?

- a) nove skladbe
- b) skladbe, ki jih že dobro znam

19. Kako rad vadiš skladbe različnih obdobij? Razvrsti od 1 (sploh ne maram) do 7 (najraje). Številko napiši na črto pred odgovorom.

____ skladbe iz obdobja baroka (Bach, Haendel, Tartini, Vivadli, Battista, Monteverdi, Gluck,...)

____ skladbe iz obdobja klasicizma – sonatine, sonate in koncerti (Mozart, Haydn, Beethoven,...)

____ skladbe iz obdobja romantike (Chopin, Paganini)

____ sodobne skladbe

____ skladbe slovenskih skladateljev

____ popularne skladbe (rokovske, popevke, božične, narodnozabavne ipd.)

____ lestvice, tehnične in tonske vaje

20. Ali bi več vadir, če bi si skladbe lahko izbral povsem sam, po svojem okusu?

- a) da, saj mi skladbe, ki jih igram zdaj, sploh niso všeč
- b) ne, saj so mi skladbe že zdaj všeč
- c) ne, vadir zelo rad, tudi če mi skladba ni najbolj všeč

21. Kje najpogosteje vadiš?

- a) imam svojo sobo, v kateri vadir
- b) v dnevni sobi ali kuhinji
- c) v glasbeni šoli
- d) drugo

6.2. PRIROČNIK ZA VADENJE

PRIROČNIK ZA VADENJE – 15 skrivnosti za uspešno vadenje

1. POSLUŠAJ POSNETEK skladbe (čim večkrat, da ti pride V UHO).
2. Skladbo RAZDELI NA VEČ KRAJŠIH DELOV in PONAVLJAJ EN DEL VEČKRAT.
3. Mesto, ki ti ne gre, ponavljaj tako dolgo, dokler ga ne zaigraš PRAVILNO VSAJ 5X.
4. Pred vsakim vadenjem si postavi CILJ, kaj moraš zvediti (npr. danes bom zvedil dve strani koncerta).

5. Na začetku vadenja GLASNO ŠTEJ ali UDARJAJ z NOGO. Tako ti bo ritem prišel v ušesa in prste.

6. Uporabljalj METRONOM.

7. Vadi NAJVEČ POČASI, če je skladba hitra, jo le tu in tam preigraj v tempu, najbolje z metronomom.

8. V počasnem tempu PRETIRAVAJ Z DINAMIKO, ker bo nato v hitrejšem tempu ostala ravno pravšnja.

9. Napiši si ZGODBO ZA SKLADBO, med vadenjem misli na zgodbo, kaj se kje dogaja, komu ali kje se dogaja ta zgodba. Tako bo tvoja skladba zaživela.

10. Hitre pasaže vadi na RITMIČNE NAČINE, s poudarki na različnih tonih v skupini.

11. Ko se učiš skladbo na pamet, se je nauči ZAČENJATI OD RAZLIČNIH MEST, da se lahko na odru ujameš, če se zmotiš.

12. Vadi tudi NESLIŠNO - BREZ INŠTRUMENTA, samo v mislih, po mizi ali NEMO PO POVRŠINI INŠTRUMENTA (po tipkah, strunah).

13. Vadi v MIRNEM, SVETLEM in prezračenem prostoru.

14. Vadi REDNO, NAJBOLJE VSAK DAN. Več kot boš vadil, bolje boš igral. Med vadenjem si vzemi ODMOR, ker boš spočit bolje vadil – dobro je vaditi večkrat na dan.

15. Za vadenje si vedno vzemi čas. Spomni se, da si z vsako minuto vadenja boljši, da lepše igraš in se tega veseli.

